

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

PRIIT PIKAMÄE

της 30ής Σεπτεμβρίου 2021¹

Υπόθεση C-483/20

XXXX

κατά

Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides

[αίτηση του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας, Βέλγιο)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινή πολιτική στους τομείς του ασύλου και της επικουρικής προστασίας – Ανήλικο τέκνο στο οποίο έχει χορηγηθεί διεθνής προστασία σε κράτος μέλος – Κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και την ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας – Οδηγία 2013/32/ΕΕ – Άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο α' – Απαράδεκτο της αίτησης διεθνούς προστασίας του γονέα λόγω προηγούμενης χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα σε άλλο κράτος μέλος – Δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής – Υπέρτερο συμφέρον του παιδιού – Άρθρα 7, 18 και 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Πραγματικός και αποδεδειγμένος κίνδυνος μεταχείρισης κατά τρόπο αντίθετο προς το δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής – Απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας – Οδηγία 2011/95/ΕΕ»

Περιεχόμενα

I.	Το νομικό πλαίσιο	3
A.	Το δίκαιο της Ένωσης	3
B.	Το βελγικό δίκαιο	3
II.	Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα	4
III.	Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου	5
IV.	Νομική ανάλυση	5

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

A. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις	5
B. Επί του προβλεπόμενου στο άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32 μηχανισμού περί απόρριψης αιτήσεων διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτων	6
1. Επί της γραμματικής, συστηματικής και τελολογικής ερμηνείας	6
2. Επί του μη αυτόματου χαρακτήρα της απόρριψης αίτησης διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτης	8
Γ. Επί του σοβαρού κινδύνου μεταχείρισης αντίθετης προς το άρθρο 7 του Χάρτη, σε συνδυασμό με τα άρθρα 18 και 24 του Χάρτη	10
1. Επί της προστασίας της οικογενειακής ζωής που παρέχουν οι οδηγίες 2011/95 και 2013/32	10
2. Επί του καθεστώτος του αιτούντος στο κράτος μέλος υποδοχής	12
α) Επί του άρθρου 23 της οδηγίας 2011/95	13
β) Επί της οδηγίας 2003/86	15
3. Επί της σχέσης μεταξύ του αιτούντος και του μέλους της οικογένειας	20
Δ. Ενδιάμεσο συμπέρασμα	22
E. Επί των συνεπειών του παραδεκτού της αίτησης διεθνούς προστασίας	23
V. Πρόταση	26
1. Οι μεταναστευτικές διαδρομές είναι συχνά αποτέλεσμα του συνδυασμού δύο παραγόντων: της τύχης και της ανάγκης. Στην υπό κρίση υπόθεση, Σύριος υπήκοος έφθασε, μέσω Λιβύης και Τουρκίας, στην Αυστρία, όπου υπέβαλε εξ ανάγκης αίτηση διεθνούς προστασίας. Μετά τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα, ο ενδιαφερόμενος μετέβη στο Βέλγιο προκειμένου να επανενωθεί με τα δύο τέκνα του, εκ των οποίων ένα ανήλικο, και υπέβαλε εκεί νέα αίτηση διεθνούς προστασίας η οποία κρίθηκε απαράδεκτη, δεδομένης της προηγούμενης αναγνώρισής του ως δικαιούχου διεθνούς προστασίας στο πρώτο κράτος μέλος.	
2. Σ' αυτό ακριβώς το πλαίσιο τίθεται, μεταξύ άλλων, το καινοφανές, εξ όσων γνωρίζω, ζήτημα αν το θεμελιώδες δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 7 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), σε συνδυασμό με την υποχρέωση συνεκτίμησης του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού που προβλέπεται στο άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη, υπερισχύει του προβλεπόμενου στο άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32/ΕΕ ² μηχανισμού περί απόρριψης αιτήσεων διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτων.	

² Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (ΕΕ 2013, L 180, σ. 60).

I. Το νομικό πλαίσιο

A. Το δίκαιο της Ένωσης

3. Πέραν ορισμένων διατάξεων του πρωτογενούς δικαίου, ήτοι του άρθρου 78 ΣΛΕΕ και των άρθρων 7, 18 και 24 του Χάρτη, στο πλαίσιο της υπό κρίση υπόθεσης κρίσιμες διατάξεις είναι τα άρθρα 2, 14, 33 και 34 της οδηγίας 2013/32, τα άρθρα 2, 23 και 24 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ³ και τα άρθρα 2, 3 και 10 της οδηγίας 2003/86/ΕΚ⁴.

B. Το βελγικό δίκαιο

4. Το άρθρο 10, παράγραφος 1, σημείο 7, του loi sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers, du 15 décembre 1980 (νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980, περί εισόδου στην επικράτεια, διαμονής, εγκαταστάσεως και απομακρύνσεως των αλλοδαπών) (*Moniteur belge* της 31ης Δεκεμβρίου 1980, σ. 14584), ορίζει τα εξής:

«1. «Με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 9 και 12, επιτρέπεται αυτοδικαίως να διαμένουν για χρονικό διάστημα πλέον των τριών μηνών στο Βασίλειο [του Βελγίου]:

[...]

7° ο πατέρας και η μητέρα αλλοδαπού που έχει αναγνωριστεί ως πρόσφυγας κατά την έννοια του άρθρου 48/3 ή ως δικαιούχος επικουρικής προστασίας, οι οποίοι έρχονται να ζήσουν μαζί του, εφόσον ο εν λόγω αλλοδαπός δεν έχει συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του και εισήλθε στο Βασίλειο [του Βελγίου] χωρίς να συνοδεύεται από ενήλικο αλλοδαπό υπεύθυνο για αυτόν βάσει νόμου και δεν τέθηκε μεταγενέστερα υπό την ουσιαστική φροντίδα τέτοιου προσώπου, ή αφέθηκε ασυνόδευτος μετά την είσοδό του στο Βασίλειο [του Βελγίου].

[...]»

5. Το άρθρο 57/6 του loi sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers, tel que modifié par la loi du 21 novembre 2017 (νόμου περί εισόδου στην επικράτεια, διαμονής, εγκαταστάσεως και απομακρύνσεως των αλλοδαπών, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 21ης Νοεμβρίου 2017) (*Moniteur belge* της 12ης Μαρτίου 2018, σ. 19712), ορίζει τα εξής:

«[...]

3. Ο Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Γενικός Επίτροπος για τους πρόσφυγες και τους ανιθαγενείς, Βέλγιο) μπορεί να απορρίψει ως απαράδεκτη αίτηση διεθνούς προστασίας όταν:

[...]

3° ο αιτών απολαύει ήδη διεθνούς προστασίας σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης·

³ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (ΕΕ 2011, L 337, σ. 9).

⁴ Οδηγία του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης (ΕΕ 2003, L 251, σ. 12).

[...]».

II. Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

6. Την 1η Δεκεμβρίου 2015 χορηγήθηκε στον αναιρεσείοντα της κύριας δίκης, Σύριο υπήκοο, το καθεστώς του πρόσφυγα στην Αυστρία. Στις αρχές του 2016 ο αναιρεσείων της κύριας δίκης μετέβη στο Βέλγιο με σκοπό να επανενωθεί εκεί με τις δύο θυγατέρες του, εκ των οποίων μία είναι ανήλικη, οι οποίες απέκτησαν καθεστώς επικουρικής προστασίας στο κράτος μέλος αυτό, στις 14 Δεκεμβρίου 2016. Ο εν λόγω αναιρεσείων έχει τη γονική μέριμνα του ανήλικου τέκνου με το οποίο ζει, αλλά δεν διαθέτει άδεια διαμονής στο Βέλγιο.

7. Τον Ιούνιο του 2018 ο αναιρεσείων της κύριας δίκης υπέβαλε αίτηση διεθνούς προστασίας στο Βέλγιο. Στις 11 Φεβρουαρίου 2019 ο Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Γενικός Επίτροπος για τους πρόσφυγες και τους ανιθαγενείς, Βέλγιο) έκρινε απαράδεκτη την εν λόγω αίτηση με την αιτιολογία ότι είχε ήδη χορηγηθεί διεθνής προστασία στον ενδιαφερόμενο σε άλλο κράτος μέλος. Με απόφαση της 8ης Μαΐου 2019, το Conseil du contentieux des étrangers (Συμβούλιο επίλυσης ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών, Βέλγιο) απέρριψε την προσφυγή που άσκησε ο αναιρεσείων της κύριας δίκης κατά της ως άνω απόφασης με την οποία κρίθηκε απαράδεκτη η αίτησή του για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας.

8. Την 21η Μαΐου 2019 ο αναιρεσείων της κύριας δίκης άσκησε αναίρεση κατά της ως άνω απόφασης ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Υποστηρίζει ότι η τήρηση της αρχής της οικογενειακής ενότητας και του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού δεν επιτρέπει, εν προκειμένω, στο κράτος μέλος να κάνει χρήση της δυνατότητάς του να κρίνει απαράδεκτη την αίτηση διεθνούς προστασίας. Ο αναιρεσείων της κύριας δίκης υποστηρίζει επίσης ότι η τήρηση της ίδιας αρχής επιτάσσει να του χορηγηθεί η εν λόγω προστασία ώστε να μπορέσει, μεταξύ άλλων, να λάβει τα ευεργετήματα που προβλέπονται στα άρθρα 24 έως 35 της οδηγίας 2011/95, πράγμα το οποίο δεν είναι ξένο προς τη λογική της διεθνούς προστασίας.

9. Κατά τον αναιρεσίβλητο της κύριας δίκης, η αρχή της οικογενειακής ενότητας, η οποία μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη χορήγηση «παράγωγου» καθεστώτος προστασίας, δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω, καθότι ο αναιρεσείων της κύριας δίκης και τα τέκνα του είναι ήδη δικαιούχοι διεθνούς προστασίας. Υποστηρίζει, εξάλλου, ότι το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού δεν μπορεί να δικαιολογήσει αφ' εαυτού την εφαρμογή της ως άνω αρχής ούτε τη χορήγηση της εν λόγω προστασίας.

10. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας, Βέλγιο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«Πρέπει να θεωρηθεί ότι το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κυρίως τα άρθρα 18 και 24 του [Χάρτη], τα άρθρα 2, 20, 23 και 31 της [οδηγίας 2011/95] και το άρθρο 25, παράγραφος 6, της [οδηγίας 2013/32], εμποδίζει κράτος μέλος να απορρίψει ως απαράδεκτη –στο πλαίσιο της εξουσίας που παρέχει το άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της [οδηγίας 2013/32]– αίτηση για παροχή διεθνούς προστασίας εκ του λόγου ότι έχει ήδη χορηγηθεί προστασία σε άλλο κράτος μέλος, σε περίπτωση που ο αιτών προστασία είναι πατέρας ασυνόδευτου ανήλικου τέκνου στο οποίο έχει χορηγηθεί προστασία στο πρώτο κράτος μέλος, είναι ο μοναδικός γονέας της πυρηνικής οικογένειας που βρίσκεται στο πλευρό του, ζει μαζί του και έχει αναγνωρισθεί από το εν λόγω κράτος μέλος ως ο έχων τη γονική μέριμνα του τέκνου; Δεν επιβάλλουν, αντιθέτως, οι

αρχές της οικογενειακής ενότητας και περί σεβασμού του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού τη χορήγηση προστασίας στον εν λόγω γονέα εντός του κράτους στο οποίο χαιρεί προστασίας το τέκνο;»

III. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

11. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθώς και η Βελγική και η Ιταλική Κυβέρνηση.

IV. Νομική ανάλυση

A. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

12. Φρονώ ότι είναι αναγκαίο να διατυπώσω προκαταρκτικώς ορισμένες παρατηρήσεις σχετικά με την εμβέλεια της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως σε συνδυασμό με το περιεχόμενο των υπομνημάτων των μετεχόντων στη διαδικασία, καθόσον με την εν λόγω αίτηση υποβάλλονται τυπικώς στο Δικαστήριο δύο ερωτήματα:

- το πρώτο ερώτημα αφορά τη δυνατότητα κράτους μέλους να κρίνει *απαράδεκτη*, βάσει του άρθρου 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32, αίτηση διεθνούς προστασίας υποβληθείσα από γονέα που ζει με το ανήλικο τέκνο του, το οποίο είναι δικαιούχος επικουρικής προστασίας στο εν λόγω κράτος μέλος, όταν στον εν λόγω γονέα έχει προηγουμένως χορηγηθεί τέτοια προστασία από άλλο κράτος μέλος·
- το δεύτερο ερώτημα μνημονεύει την αναγκαιότητα *χορήγησης* στον εν λόγω γονέα διεθνούς προστασίας από το κράτος μέλος το οποίο χορήγησε στο τέκνο του επικουρική προστασία και τούτο κατ' εφαρμογήν των «αρχών της οικογενειακής ενότητας και του σεβασμού του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού».

13. Παρότι συνδέονται αναμφίβολα μεταξύ τους, δεδομένου ότι συνεπάγονται τη σφαιρική εξέταση του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου και της προστασίας της οικογενειακής ζωής που το σύστημα αυτό παρέχει, είναι σαφές ότι τα δύο ως άνω ερωτήματα δεν έχουν το ίδιο αντικείμενο, καθόσον το ζήτημα της εξέτασης του παραδεκτού της αίτησης διεθνούς προστασίας δεν πρέπει να συγχέεται με την εκτίμηση της εν λόγω αίτησης επί της ουσίας.

14. Επισημαίνω, όμως, ότι, με τις παρατηρήσεις τους, οι μετέχοντες στη διαδικασία επιδίωξαν να αποδείξουν ότι οι οδηγίες 2011/95 και 2013/32, ερμηνευόμενες υπό το πρίσμα των άρθρων 7, 18 και 24 του Χάρτη, δεν επιβάλλουν σε κράτος μέλος να *χορηγήσει* διεθνή προστασία σε κατάσταση όπως αυτή του αναιρεσειόντος της κύριας δίκης. Με άλλα λόγια, κανένα καθεστώς διεθνούς προστασίας δεν πρέπει να χορηγηθεί στον ενδιαφερόμενο μετά την υποβολή αίτησης της οποίας μοναδικός σκοπός είναι η διασφάλιση της οικογενειακής επανένωσης. Στηριζόμενοι στην εν λόγω εκτίμηση επί της ουσίας, οι μετέχοντες στη διαδικασία κατέληξαν επίσης στο συμπέρασμα ότι το κράτος μέλος μπορεί να κάνει χρήση της δυνατότητας που παρέχει το άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32 και, επομένως, να κρίνει *απαράδεκτη* την αίτηση διεθνούς προστασίας που υπέβαλε ο αναιρεσειών της κύριας δίκης. Η συλλογιστική αυτή είναι, κατά τη γνώμη μου, επικριτέα, καθόσον παραλείπει την αναγκαία και προκαταρκτική

ανάλυση του ειδικού ζητήματος του παραδεκτού των αιτήσεων διεθνούς προστασίας και παραβλέπει, επομένως, το ζήτημα της ερμηνείας του άρθρου 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32.

Β. Επί του προβλεπόμενου στο άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32 μηχανισμού περί απόρριψης αιτήσεων διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτων

15. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 7 και 18 και του άρθρου 24, παράγραφος 2, του Χάρτη⁵, έχει την έννοια ότι εμποδίζει κράτος μέλος να κάνει χρήση της δυνατότητας που του παρέχει η εν λόγω διάταξη να απορρίψει αίτηση χορήγησης διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτη με την αιτιολογία ότι έχει ήδη χορηγηθεί στον αιτούντα τέτοια προστασία από άλλο κράτος μέλος, όταν ο αιτών είναι ο πατέρας ανήλικου τέκνου δικαιούχου επικουρικής προστασίας στο κράτος αποδέκτη της ως άνω αίτησης και είναι ο μόνος εν ζωή γονέας στο πλευρό του ανήλικου τέκνου και έχει, ως εκ τούτου, τη γονική μέριμνά του. Κατά πάγια νομολογία, για την ερμηνεία διάταξης του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος⁶.

1. Επί της γραμματικής, συστηματικής και τελολογικής ερμηνείας

16. Κατά το άρθρο της 1, σκοπός της οδηγίας 2013/32 είναι η θέσπιση κοινών διαδικασιών για τη χορήγηση και ανάκληση της διεθνούς προστασίας δυνάμει της οδηγίας 2011/95. Κατά το άρθρο 33, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/32, πέραν των περιπτώσεων κατά τις οποίες μια αίτηση δεν εξετάζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΕ) 604/2013⁷, τα κράτη μέλη δεν οφείλουν να εξετάζουν εάν ο αιτών πληροί τις προϋποθέσεις για διεθνή προστασία σύμφωνα με την οδηγία 2011/95, όταν μια αίτηση θεωρείται απαράδεκτη δυνάμει του εν λόγω άρθρου. Συναφώς, το άρθρο 33, παράγραφος 2, της οδηγίας 2013/32 απαριθμεί κατά τρόπο εξαντλητικό τις περιπτώσεις στις οποίες τα κράτη μέλη «μπορούν να θεωρήσουν» αίτηση για διεθνή προστασία ως απαράδεκτη⁸. Από το γράμμα του άρθρου 33, παράγραφος 2, της οδηγίας 2013/32 προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης δεν θέλησε να επιβάλει στα κράτη μέλη να θεσπίσουν, στο εθνικό δίκαιό τους, την υποχρέωση των αρμόδιων αρχών να ελέγχουν το παραδεκτό των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, ούτε να προβλέψουν την απόρριψη της αίτησης χωρίς προηγούμενη εξέταση επί της ουσίας, όταν συντρέχει οποιοσδήποτε εκ των λόγων απαραδέκτου που μνημονεύονται στην εν λόγω διάταξη.

⁵ Στην απόφαση περί παραπομπής δεν γίνεται ρητώς μνεία του άρθρου 7 του Χάρτη, μνημονεύεται όμως η αρχή της οικογενειακής ενότητας. Εν πάση περιπτώσει, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου την οποία καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο οφείλει να δώσει στο εθνικό δικαστήριο χρήσιμη απάντηση η οποία να του παρέχει τη δυνατότητα επίλυσης της διαφοράς που έχει υποβληθεί στην κρίση του. Υπό το πρίσμα αυτό, προκειμένου να δοθεί απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα, πρέπει να ληφθούν υπόψη όλες οι διατάξεις της Συνθήκης και του παράγωγου δικαίου που ενδέχεται να σχετίζονται με το πρόβλημα που έχει τεθεί, περιλαμβανομένων των διατάξεων τις οποίες το εθνικό δικαστήριο δεν μνημόνευσε στην απόφαση περί παραπομπής [αποφάσεις της 29ης Οκτωβρίου 2015, Nagy (C-583/14, EU:C:2015:737, σκέψη 21), και της 11ης Απριλίου 2019, Repsol Butano και DISA Gas (C-473/17 και C-546/17, EU:C:2019:308, σκέψη 38)].

⁶ Βλ. απόφαση της 6ης Ιουνίου 2013, MA κ.λπ. (C-648/11, EU:C:2013:367, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁷ Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (ΕΕ 2013, L 180, σ. 31).

⁸ Απόφαση της 19ης Μαρτίου 2020, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Tompá) (C-564/18, EU:C:2020:218, σκέψη 29).

17. Πρόκειται, επομένως, για απλή δυνατότητα η οποία παρέχεται στα κράτη μέλη⁹, αλλά και για παρέκκλιση από την υποχρέωση των κρατών μελών να εξετάζουν όλες τις αιτήσεις επί της ουσίας κατά τα διαλαμβανόμενα στην αιτιολογική σκέψη 43 της εν λόγω οδηγίας¹⁰. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι το άρθρο 33 της οδηγίας 2013/32 αποσκοπεί στον μετριασμό της υποχρέωσης του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο να εξετάσει αίτηση διεθνούς προστασίας, ορίζοντας τις περιπτώσεις κατά τις οποίες τέτοιου είδους αίτηση λογίζεται ως απαράδεκτη¹¹. Βάσει του άρθρου 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32, τα κράτη μέλη μπορούν να θεωρήσουν αίτηση διεθνούς προστασίας απαράδεκτη εάν έχει χορηγηθεί διεθνής προστασία από άλλο κράτος μέλος και έχουν, επομένως, τη δυνατότητα να απορρίψουν την εν λόγω αίτηση χωρίς εξέταση επί της ουσίας, δυνατότητα και λόγος απαραδέκτου που προβλέφθηκε από τη νομοθεσία του Βασιλείου του Βελγίου στη.

18. Αυτή η αναφορά του Δικαστηρίου στον μετριασμό της υποχρέωσης των κρατών μελών όσον αφορά την εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας αποτελεί έκφραση ενός εκ των σκοπών που επιδίωξε ο νομοθέτης της Ένωσης με τη θέσπιση του άρθρου 33 της οδηγίας 2013/32, ήτοι του σκοπού της οικονομίας της διαδικασίας¹². Επομένως, βούληση του νομοθέτη είναι να επιτρέψει στο δεύτερο κράτος μέλος αποδέκτη της αίτησης διεθνούς προστασίας να μην εξετάσει εκ νέου πλήρως επί της ουσίας την εν λόγω αίτηση, την οποία έχει ήδη εκτιμήσει και δεχθεί το πρώτο κράτος μέλος. Σκοπός του εν λόγω μηχανισμού περί απόρριψης αιτήσεων διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτων είναι η απλούστευση και η μείωση του φόρτου της εξέτασης που βαρύνει τις αρμόδιες εθνικές αρχές προκειμένου να αποφευχθεί κάθε συμφόρηση του συστήματος την οποία θα προκαλούσε η υποχρέωση των αρχών των κρατών να εξετάζουν πλείονες αιτήσεις του ιδίου αιτούντος¹³. Επιπλέον, η διάσταση της οικονομίας της διαδικασίας συνδέεται άρρηκτα με τον σκοπό της ταχύτητας που επιδιώκει η οδηγία 2013/32, καθόσον, κατά την αιτιολογική της σκέψη 18, είναι προς το συμφέρον τόσο των κρατών μελών όσο και των αιτούντων διεθνή προστασία να λαμβάνεται απόφαση επί των αιτήσεων το συντομότερο δυνατόν.

19. Τέλος, πρέπει να υπομνησθεί ένας ακόμη σκοπός που επιδίωξε ο νομοθέτης της Ένωσης μέσω πλειόνων νομικών πράξεων που συνιστούν το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου, του κανονισμού 604/2013¹⁴, της οδηγίας 2011/95¹⁵ και της οδηγίας 2013/32¹⁶, ήτοι ο περιορισμός των δευτερογενών μετακινήσεων των αιτούντων διεθνή προστασία στην Ένωση. Συναφώς, όσον αφορά την προσέγγιση των διαδικαστικών κανόνων, η επιβολή υποχρέωσης στο δεύτερο κράτος μέλος να εξετάσει επί της ουσίας αίτηση διεθνούς προστασίας η οποία έχει ήδη γίνει δεκτή στο πρώτο κράτος μέλος θα μπορούσε να παροτρύνει ορισμένους υπηκόους τρίτων χωρών,

⁹ Βλ. απόφαση της 19ης Μαρτίου 2019, Ibrahim κ.λπ. (C-297/17, C-318/17, C-319/17 και C-438/17, στο εξής: απόφαση Ibrahim κ.λπ., EU:C:2019:219, σκέψη 58). Ο προαιρετικός χαρακτήρας της διάταξης συνεπάγεται αναπόφευκτα το ενδεχόμενο αποκλίσεων στις εθνικές νομοθεσίες σχετικά με τον μηχανισμό περί απόρριψης αιτήσεων διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτων.

¹⁰ Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, οι εξαιρέσεις πρέπει να ερμηνεύονται στενά [αποφάσεις της 29ης Απριλίου 2004, Kapper (C-476/01, EU:C:2004:261, σκέψη 72), της 12ης Νοεμβρίου 2009, TeliaSonera Finland (C-192/08, EU:C:2009:696, σκέψη 40), και της 5ης Μαρτίου 2015, Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, σκέψη 87)].

¹¹ Βλ. απόφαση της 17ης Μαρτίου 2016, Mirza (C-695/15 PPU, EU:C:2016:188, σκέψη 43).

¹² Βλ. απόφαση Ibrahim κ.λπ. (σκέψη 77).

¹³ Βλ., κατ' αναλογίαν, όσον αφορά τον κανονισμό Δουβλίνο II, απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, N. S. κ.λπ. (C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865, σκέψη 79).

¹⁴ Βλ. αποφάσεις της 17ης Μαρτίου 2016, Mirza (C-695/15 PPU, EU:C:2016:188, σκέψη 52), και της 10ης Δεκεμβρίου 2020, Minister for Justice and Equality (Αίτηση διεθνούς προστασίας στην Ιρλανδία) (C-616/19, EU:C:2020:1010, σκέψεις 51 και 52).

¹⁵ Βλ. αιτιολογική σκέψη 13 της οδηγίας 2011/95 και, κατ' αναλογίαν προς την οδηγία 2005/85/EK του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα (ΕΕ 2005, L 326, σ. 13, και διορθωτικό ΕΕ 2006, L 236, σ. 36), απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2020, Minister for Justice and Equality (Αίτηση διεθνούς προστασίας στην Ιρλανδία) (C-616/19, EU:C:2020:1010, σκέψεις 51 και 52).

¹⁶ Βλ. αιτιολογική σκέψη 13 της οδηγίας 2013/32.

δικαιούχους διεθνούς προστασίας, να αναζητήσουν καλύτερο επίπεδο προστασίας ή ευνοϊκότερες υλικές συνθήκες διαβίωσης, κάτι το οποίο θα προσέκρουε στον προμνησθέντα σκοπό.

20. Εντούτοις, από τις παρατηρήσεις που προεκτέθηκαν δεν πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η εφαρμογή του άρθρου 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32 συνεπάγεται κάποιου είδους αυτόματη απόρριψη της δεύτερης αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλει σε κράτος μέλος υπήκοος τρίτης χώρας στον οποίο έχει ήδη χορηγηθεί η εν λόγω προστασία σε άλλο κράτος.

2. Επί του μη αυτόματου χαρακτήρα της απόρριψης αίτησης διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτης

21. Κατά πρώτον, υπογραμμίζεται ότι, εν πάση περιπτώσει, δεν μπορεί να εκδοθεί απόφαση επί αιτήσεως διεθνούς προστασίας το συντομότερο δυνατόν χωρίς να διενεργηθεί προηγουμένως, όπως αναφέρει η αιτιολογική σκέψη 18 της οδηγίας 2013/32, κατάλληλη και πλήρης εξέταση της κατάστασης του αιτούντος¹⁷.

22. Συναφώς, η εν λόγω οδηγία θεσπίζει κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση την υποχρέωση να παρέχεται στον αιτούντα διεθνή προστασία η δυνατότητα προσωπικής συνέντευξης πριν από τη λήψη απόφασης επί της αίτησής του. Ειδικότερα, το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/32 ορίζει, όπως προέβλεπε και το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας 2005/85, ότι, πριν από τη λήψη απόφασης από την αποφαινόμενη αρχή, παρέχεται στον αιτούντα η ευκαιρία προσωπικής συνέντευξης σχετικά με την αίτηση διεθνούς προστασίας του με πρόσωπο αρμόδιο, βάσει της εθνικής νομοθεσίας, για τη διεξαγωγή ανάλογων συνεντεύξεων. Η υποχρέωση αυτή, η οποία αποτελεί μέρος των βασικών αρχών και των θεμελιωδών εγγυήσεων που διατυπώνονται αντιστοίχως στο κεφάλαιο II των εν λόγω οδηγιών, ισχύει τόσο για τις αποφάσεις περί παραδεκτού όσο και για τις αποφάσεις επί της ουσίας. Το γεγονός ότι η εν λόγω υποχρέωση ισχύει και για τις αποφάσεις περί παραδεκτού επιβεβαιώνεται ρητώς στο άρθρο 34 της οδηγίας 2013/32, το οποίο επιγράφεται «Ειδικοί κανόνες σχετικά με τη συνέντευξη για το παραδεκτό της αίτησης» και ορίζει στην παράγραφο 1 ότι, πριν από τη λήψη απόφασης από την αποφαινόμενη αρχή για το παραδεκτό αίτησης διεθνούς προστασίας, τα κράτη μέλη επιτρέπουν στους αιτούντες να εκθέσουν τις απόψεις τους σχετικά με την εφαρμογή των λόγων που προβλέπει το άρθρο 33 στην περίπτωση τους και ότι, για τον σκοπό αυτόν, τα κράτη μέλη προβαίνουν σε προσωπική συνέντευξη σχετικά με το παραδεκτό της αίτησης¹⁸.

23. Στο άρθρο 34, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/32 διευκρινίζεται επίσης ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να προβλέπουν εξαίρεση από τον κανόνα κατά τον οποίο διεξάγουν προσωπική συνέντευξη με τον αιτούντα σχετικά με το παραδεκτό της αίτησής του διεθνούς προστασίας, παρά μόνο σύμφωνα με το άρθρο 42 της οδηγίας αυτής σε περίπτωση μεταγενέστερης αίτησης¹⁹. Το γεγονός ότι ο νομοθέτης της Ένωσης επέλεξε να προβλέψει στο πλαίσιο της εν λόγω οδηγίας, αφενός, τη σαφή και ρητή υποχρέωση των κρατών μελών να παρέχουν στον αιτούντα διεθνή προστασία τη δυνατότητα προσωπικής συνέντευξης πριν από τη λήψη απόφασης επί της

¹⁷ Επιπλέον, από την απόφαση Ibrahim κ.λπ. (σκέψη 98) προκύπτει ότι, προκειμένου να διαπιστωθεί αν υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής πληροί τις προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας, τα κράτη μέλη πρέπει, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 3, της οδηγίας 2011/95, να αξιολογούν κάθε αίτηση διεθνούς προστασίας σε εξατομικευμένη βάση.

¹⁸ Βλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Addis (C-517/17, EU:C:2020:579, σκέψεις 46 έως 48).

¹⁹ Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η διαφορά της κύριας δίκης δεν εμπίπτει σε τέτοια περίπτωση, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο δ', και στο άρθρο 40 της οδηγίας 2013/32. Με την απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2020, Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Απόρριψη μεταγενέστερης αίτησης – Προθεσμία για την άσκηση προσφυγής) (C-651/19, EU:C:2020:681, σκέψη 58), το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι κάθε μεταγενέστερης αίτησης διεθνούς προστασίας προηγείται μια πρώτη αίτηση η οποία έχει οριστικώς απορριφθεί, στο πλαίσιο της οποίας η αρμόδια αρχή διενήργησε εξαντλητική εξέταση προκειμένου να διαπιστώσει αν ο αιτών πληρούσε τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας.

αίτησής του και, αφετέρου, εξαντλητικό κατάλογο εξαιρέσεων από την υποχρέωση αυτή καταδεικνύει τη θεμελιώδη σημασία που αναγνωρίζει στην προσωπική συνέντευξη για τη διαδικασία ασύλου²⁰.

24. Το δικαίωμα που παρέχουν στον αιτούντα τα άρθρα 14 και 34 της οδηγίας 2013/32 να μπορεί να εκθέσει, κατά τη διάρκεια προσωπικής συνέντευξης, την άποψή του σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής λόγου απαραδέκτου στην περίπτωση του ασκείται, κατ' αρχήν, χωρίς την παρουσία μελών της οικογένειας, κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, και συνοδεύεται από συγκεκριμένες εγγυήσεις, οι οποίες εκτίθενται λεπτομερώς στις παραγράφους 2 και 3 του προμνησθέντος άρθρου και σκοπούν να εξασφαλίσουν την αποτελεσματικότητα του δικαιώματος αυτού²¹. Επισημαίνεται, εντούτοις, ότι η αρμόδια εθνική αρχή μπορεί να θεωρήσει αναγκαία την παρουσία άλλων μελών της οικογένειας για τη διενέργεια κατάλληλης εξέτασης, κάτι το οποίο καταδεικνύει σαφώς τη συνεκτίμηση του ζητήματος της οικογένειας κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας.

25. Κατά δεύτερον, επισημαίνεται ότι το Δικαστήριο έχει δεχθεί εξαίρεση από την εφαρμογή του μηχανισμού περί απόρριψης αιτήσεων διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτων, ο οποίος προβλέπεται από την οδηγία 2013/32 και, ειδικότερα, το άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', αυτής. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', αντιτίθεται στην εκ μέρους κράτους μέλους άσκηση της παρεχόμενης από την εν λόγω διάταξη δυνατότητας απόρριψης ως απαράδεκτης αίτησης διεθνούς προστασίας για τον λόγο ότι έχει ήδη χορηγηθεί στον αιτούντα τέτοια προστασία από άλλο κράτος μέλος, όταν οι προβλέψιμες συνθήκες διαβίωσης που θα αντιμετωπίσει ο αιτών ως δικαιούχος της εν λόγω προστασίας στο εν λόγω άλλο κράτος μέλος θα τον εκθέσουν σε σοβαρό κίνδυνο να υποστεί απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, κατά την έννοια του άρθρου 4 του Χάρτη²².

26. Κατά το Δικαστήριο, η δυνατότητα την οποία παρέχει το άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32 συνιστά, στο πλαίσιο της κοινής διαδικασίας ασύλου που θεσπίζεται με την εν λόγω οδηγία, έκφραση της αρχής της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, η οποία καθιστά δυνατό και επιβάλλει στα κράτη μέλη να θεωρούν κατά τεκμήριο, στο πλαίσιο του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, ότι η μεταχείριση των αιτούντων διεθνή προστασία σε κάθε κράτος μέλος είναι σύμφωνη με τις απαιτήσεις του Χάρτη, της Σύμβασης περί του καθεστώτος των προσφύγων, η οποία υπεγράφη στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, τόμος 189, σ. 150, αριθ. 2545 (1954)] (στο εξής: Σύμβαση της Γενεύης), και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, η οποία υπεγράφη στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ). Το ως άνω τεκμήριο και η χρήση της εν λόγω δυνατότητας που απορρέει από αυτό δεν δικαιολογούνται όταν εξακριβώνεται ότι, στην πραγματικότητα, δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο σε συγκεκριμένο κράτος μέλος²³.

27. Από την προμνησθείσα νομολογία προκύπτει ότι το τεκμήριο του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, που απορρέει από την αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, είναι μαχητό και ότι μολονότι, απαντώντας στα σχετικά προδικαστικά ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου, το Δικαστήριο καθιέρωσε εξαίρεση από την εφαρμογή του προβλεπόμενου στο άρθρο 33,

²⁰ Πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, *Addis* (C-517/17, EU:C:2020:579, σκέψεις 55 και 59).

²¹ Πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, *Addis* (C-517/17, EU:C:2020:579, σκέψη 64).

²² Βλ. απόφαση *Ibrahim* κ.λπ. (σκέψη 101), και διάταξη της 13ης Νοεμβρίου 2019, *Hamed και Omar* (C-540/17 και C-541/17, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:964, σκέψη 43).

²³ Πρβλ. απόφαση *Ibrahim* κ.λπ. (σκέψεις 83 έως 86) και διάταξη της 13ης Νοεμβρίου 2019, *Hamed και Omar* (C-540/17 και C-541/17, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:964, σκέψη 41).

παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32 μηχανισμού περί απόρριψης αιτήσεων διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτων, υπό το πρίσμα της παράβασης των άρθρων 1 και 4 του Χάρτη, η παραδοχή επί της οποίας στηρίχθηκε η συλλογιστική του Δικαστηρίου καταλαμβάνει το σύνολο των θεμελιωδών δικαιωμάτων²⁴, περιλαμβανομένων εκείνων που κατοχυρώνονται στο άρθρο 7 (προστασία της οικογενειακής ζωής) και στο άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη (υποχρέωση συνεκτίμησης του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού), καθώς και στο άρθρο 18 του Χάρτη²⁵.

28. Στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, τίθεται το ερώτημα αν η απόρριψη ως απαράδεκτης της αιτήσεως διεθνούς προστασίας μπορεί, υπό τις περιστάσεις της υπόθεσης της κύριας δίκης, να συνεπάγεται προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων του αιτούντος.

Γ. Επί του σοβαρού κινδύνου μεταχείρισης αντίθετης προς το άρθρο 7 του Χάρτη, σε συνδυασμό με τα άρθρα 18 και 24 του Χάρτη

1. Επί της προστασίας της οικογενειακής ζωής που παρέχουν οι οδηγίες 2011/95 και 2013/32

29. Δεν αμφισβητείται ότι η θέσπιση του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου ανταποκρίνεται στη βούληση του νομοθέτη της Ένωσης περί σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων των αιτούντων διεθνή προστασία, τα οποία απορρέουν από τη Σύμβαση της Γενεύης, τον Χάρτη και την ΕΣΔΑ²⁶, ιδίως δε του δικαιώματος σεβασμού της οικογενειακής ζωής.

30. Τόσο η οδηγία 2011/95 όσο και η οδηγία 2013/32 εκδόθηκαν βάσει του άρθρου 78 ΣΛΕΕ και με σκοπό την επίτευξη του τιθέμενου σε αυτό στόχου, ήτοι την ανάπτυξη κοινής πολιτικής της Ένωσης στους τομείς του ασύλου, της επικουρικής προστασίας και της προσωρινής προστασίας η οποία συνάδει με τη Σύμβαση της Γενεύης, καθώς και τη διασφάλιση της τήρησης του άρθρου 18 του Χάρτη. Επιπλέον, από την αιτιολογική σκέψη 3 των δύο ως άνω οδηγιών προκύπτει ότι, εμπνεόμενος από τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε, ο νομοθέτης της Ένωσης αποσκοπούσε να νομοθετήσει ούτως ώστε το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου, στον καθορισμό του οποίου συμβάλλουν οι εν λόγω οδηγίες, να στηρίζεται στην πλήρη και συνολική εφαρμογή της Σύμβασης της Γενεύης²⁷. Συναφώς, στην τελική πράξη της συνδιάσκεψης των πληρεξουσίων των Ηνωμένων Εθνών που συνέταξε το κείμενο της εν λόγω Σύμβασης αναγνωρίστηκε ρητώς το «ουσιώδες δικαίωμα» του πρόσφυγα για οικογενειακή ενότητα, και στα κράτη που υπέγραψαν τη Σύμβαση δόθηκαν συστάσεις να λάβουν τα αναγκαία

²⁴ Το ως άνω συμπέρασμα επιρρωννύεται από τη χρήση του όρου «ιδίως» στη σκέψη 83 της απόφασης Ibrahim κ.λπ.

²⁵ Με την απόφαση Ibrahim κ.λπ. (σκέψεις 95 έως 100), το Δικαστήριο εξέτασε επίσης την ενδεχόμενη παράβαση της εν λόγω διάταξης υπό το πρίσμα της συστηματικής απόρριψης από κράτος μέλος, χωρίς πραγματική εξέταση, των αιτήσεων χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα σε αιτούντες διεθνή προστασία που πληρούν τις προβλεπόμενες στα κεφάλαια II και III της οδηγίας 2011/95 προϋποθέσεις. Παρότι εκτίμησε ότι η εν λόγω μεταχείριση δεν μπορούσε να θεωρηθεί σύμφωνη προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 18 του Χάρτη, το Δικαστήριο έκρινε εντούτοις ότι τα άλλα κράτη μέλη μπορούν να απορρίψουν τη νέα αίτηση ως απαράδεκτη, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32, ερμηνευόμενου υπό το πρίσμα της αρχής της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, το δε το κράτος μέλος που χορήγησε την επικουρική προστασία οφείλει να επαναλάβει τη διαδικασία χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα.

²⁶ Το δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής κατοχυρώνεται στο άρθρο 8 ΕΣΔΑ και, κατά το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΔΔΑ), η ενότητα της οικογένειας είναι ουσιώδες δικαίωμα του πρόσφυγα (απόφαση του ΕΔΔΑ της 10ης Ιουλίου 2014, Tanda-Muzinga κατά Γαλλίας, CE:ECHR:2014:0710JUD000226010, § 75). Στην απόφαση της 27ης Ιουνίου 2006, Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (C-540/03, EU:C:2006:429, σκέψη 53), το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι, ακόμη και αν η ΕΣΔΑ δεν κατοχυρώνει ως θεμελιώδες το δικαίωμα εισόδου ή διαμονής αλλοδαπού σε συγκεκριμένο κράτος, ο αποκλεισμός προσώπου από χώρα στην οποία ζουν οι οικείοι του μπορεί να αποτελέσει περιορισμό του δικαιώματος σεβασμού της οικογενειακής ζωής, όπως αυτό κατοχυρώνεται με το άρθρο 8, παράγραφος 1, της εν λόγω Σύμβασης.

²⁷ Πρβλ. αποφάσεις Ibrahim κ.λπ. (σκέψη 97) και της 23ης Μαΐου 2019, Bilali (C-720/17, EU:C:2019:448, σκέψη 54).

μέτρα για τη διατήρησή της και, εν γένει, για την προστασία της οικογένειας του πρόσφυγα, στοιχείο που αποτυπώνει τον στενό σύνδεσμο μεταξύ, αφενός, του δικαιώματος του πρόσφυγα στην ενότητα της οικογένειάς του και, αφετέρου, της λογικής της διεθνούς προστασίας²⁸.

31. Η οδηγία 2011/95 σκοπεί να διασφαλίσει τον πλήρη σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και του δικαιώματος ασύλου «των αιτούντων άσυλο και των μελών της οικογένειάς τους που τους συνοδεύουν» (αιτιολογική σκέψη 16) και επιβάλλει ρητώς στα κράτη μέλη να μεριμνούν για τη διατήρηση της οικογενειακής ενότητας, προβλέποντας ορισμένα δικαιώματα για τα μέλη της οικογένειας του δικαιούχου διεθνούς προστασίας (άρθρο 23, παράγραφοι 1 και 2), με σκοπό τη διευκόλυνση της ένταξης των εν λόγω προσώπων στο κράτος μέλος υποδοχής. Στην αιτιολογική σκέψη 60 της οδηγίας 2013/32 επισημαίνεται ότι η εν λόγω οδηγία σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και συνάδει με τις αρχές που αναγνωρίζονται στον Χάρτη. Ειδικότερα, η εν λόγω οδηγία αποσκοπεί στη διασφάλιση του πλήρους σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και στην προώθηση της εφαρμογής, μεταξύ άλλων, των άρθρων 18 και 24 του Χάρτη, και πρέπει να εφαρμοστεί αναλόγως. Καίτοι η προβλεπόμενη στο άρθρο 7 του Χάρτη προστασία της οικογενειακής ζωής δεν περιλαμβάνεται στους βασικούς σκοπούς της εν λόγω οδηγίας, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, το εν λόγω άρθρο πρέπει να συσχετισθεί με την υποχρέωση να λαμβάνεται υπόψη το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού, το οποίο αναγνωρίζεται στο άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη, καθώς και με την ανάγκη του τέκνου να διατηρεί τακτικώς προσωπικές σχέσεις με τους γονείς του, για την οποία γίνεται λόγος στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου²⁹.

32. Στην αιτιολογική σκέψη 33 της οδηγίας 2013/32 επισημαίνεται σαφώς ότι το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί πρωταρχική μέριμνα των κρατών μελών κατά την εφαρμογή της³⁰, βάσει του Χάρτη και της διεθνούς σύμβασης του 1989 για τα δικαιώματα του παιδιού³¹, και τούτο μετουσιώνεται σε ρητή και γενική υποχρέωση προβλεπόμενη στο άρθρο 25, παράγραφος 6, της εν λόγω οδηγίας. Κατά την εκτίμηση του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού, τα κράτη μέλη πρέπει, μεταξύ άλλων, να λαμβάνουν υπόψη την καλή διαβίωση και την κοινωνική ανάπτυξη του ανηλίκου, περιλαμβανομένων των καταβολών του. Συνεπώς, οι διατάξεις της οδηγίας 2013/32 δεν πρέπει να ερμηνεύονται κατά τρόπο αντίθετο προς το θεμελιώδες δικαίωμα του παιδιού να διατηρεί προσωπικές σχέσεις με τους γονείς του, ο σεβασμός του οποίου ταυτίζεται αναμφισβήτητα με το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού³². Υπενθυμίζεται ότι τα κράτη μέλη δεν οφείλουν απλώς να ερμηνεύουν το εθνικό δίκαιό τους κατά

²⁸ Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα P. Mengozzi στην υπόθεση Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:514, σημείο 51) και του γενικού εισαγγελέα J. Richard de la Tour στην υπόθεση Bundesrepublik Deutschland (Διατήρηση της οικογενειακής ενότητας) (C-91/20, EU:C:2021:384, σημείο 66).

²⁹ Βλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, État belge (Οικογενειακή επανένωση – Ανήλικο τέκνο) (C-133/19, C-136/19 και C-137/19, EU:C:2020:577, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

³⁰ Η συνεκτίμηση του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού συνιστά, εν πάση περιπτώσει, μέλημα που διατρέχει όλο το φάσμα των νομικών πράξεων οι οποίες απαρτίζουν το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου.

³¹ Η Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών με την απόφαση 44/25 της 20ής Νοεμβρίου 1989, τέθηκε σε ισχύ στις 2 Σεπτεμβρίου 1990 και δεσμεύει όλα τα κράτη μέλη, αναγνωρίζει, ομοίως, την αρχή του σεβασμού της οικογενειακής ζωής. Θεμέλιο της εν λόγω Σύμβασης αποτελεί η αποτυπούμενη στην έκτη αιτιολογική της σκέψη παραδοχή ότι, για την αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού, είναι αναγκαία η ανατροφή του εντός του οικογενειακού περιβάλλοντος. Το άρθρο 9 της εν λόγω Σύμβασης ορίζει ότι τα συμβαλλόμενα κράτη μεριμνούν ώστε το παιδί να μην αποχωρίζεται τους γονείς του χωρίς τη θέλησή τους (παράγραφος 1) και σέβονται το δικαίωμα του παιδιού που ζει χωριστά από τους δύο γονείς του ή από τον έναν από αυτούς να διατηρεί τακτικές προσωπικές σχέσεις και απευθείας επαφές με τους δύο γονείς του, εκτός εάν αυτό είναι αντίθετο προς το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού [πρβλ. απόφαση της 27ης Ιουνίου 2006, Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (C-540/03, EU:C:2006:429, σκέψη 57)].

³² Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2010, McB. (C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, σκέψη 60 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

τρόπο σύμφωνο προς το δίκαιο της Ένωσης, αλλά και να μεριμνούν ώστε να μην ερμηνεύουν τις διατάξεις του παράγωγου δικαίου κατά τρόπο αντίθετο προς τα θεμελιώδη δικαιώματα που προασπίζει η έννομη τάξη της Ένωσης³³.

33. Στο πλαίσιο αυτό³⁴, πρέπει να θεωρηθεί ότι, εάν υφίσταται σοβαρός κίνδυνος να υποστεί ο αιτών διεθνή προστασία μεταχείριση αντίθετη προς το άρθρο 7 του Χάρτη, σε συνδυασμό με τα άρθρα 18 και 24 αυτού, σε περίπτωση μεταφοράς του στο κράτος μέλος που του χορήγησε αρχικώς το καθεστώς του πρόσφυγα ή το καθεστώς επικουρικής προστασίας, το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η νέα αίτηση δεν θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να αντιτάξει το απαράδεκτο της εν λόγω αίτησης. Κατά τη γνώμη μου, η κατάσταση αυτή συνιστά την εξαιρετική περίπτωση που απαιτεί η νομολογία του Δικαστηρίου³⁵ για την ανατροπή του τεκμηρίου το οποίο απορρέει από την αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης.

34. Ο σοβαρός κίνδυνος μεταχείρισης αντίθετης προς το άρθρο 7 του Χάρτη, σε συνδυασμό με τα άρθρα 18 και 24 αυτού, μπορεί να εκτιμηθεί μόνον αφού δοθεί στον αιτούντα η ευκαιρία να παρουσιάσει, κατά την προσωπική συνέντευξη για το παραδεκτό της αίτησης που προβλέπεται στο άρθρο 14, παράγραφος 1, και στο άρθρο 34, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/32, όλα τα στοιχεία, ιδίως προσωπικού χαρακτήρα, που μπορούν να επιβεβαιώσουν την ύπαρξη του σχετικού κινδύνου. Επομένως, εάν η αρμόδια αρχή σκοπεύει να κρίνει απαράδεκτη αίτηση διεθνούς προστασίας, κατ' εφαρμογήν του λόγου που προβλέπεται στο άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32, σκοπός της εν λόγω συνέντευξης πρέπει να είναι να δοθεί στον αιτούντα όχι μόνον η ευκαιρία να εκφράσει την άποψή του επί του αν του έχει πράγματι χορηγηθεί διεθνής προστασία από άλλο κράτος μέλος, αλλά κυρίως η δυνατότητα να εκθέσει το σύνολο των στοιχείων που χαρακτηρίζουν τη συγκεκριμένη κατάσταση του, προκειμένου να δοθεί στην εν λόγω αρχή η δυνατότητα να αποκλείσει ότι ο αιτών θα διέτρεχε τον προμνησθέντα κίνδυνο σε περίπτωση μεταφοράς του στο εν λόγω άλλο κράτος μέλος³⁶.

35. Η διαπίστωση σοβαρού κινδύνου προσβολής του θεμελιώδους δικαιώματος σεβασμού της οικογενειακής ζωής, ο οποίος εκτιμάται σε συσχέτιση με την υποχρέωση συνεκτίμησης του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού, προϋποθέτει την εξέταση δύο στοιχείων: αφενός, του νομικού καθεστώτος του αιτούντος διεθνή προστασία στο κράτος μέλος στο οποίο διαμένει μαζί με το μέλος της οικογένειας που είναι δικαιούχος της εν λόγω προστασίας και, αφετέρου, της φύσης των σχέσεων που διατηρεί ο ενδιαφερόμενος με το μέλος της οικογένειας που είναι δικαιούχος διεθνούς προστασίας.

2. Επί του καθεστώτος του αιτούντος στο κράτος μέλος υποδοχής

36. Φρονώ ότι, εάν ο αιτών είναι δικαιούχος καθεστώτος το οποίο εγγυάται κάποια σταθερότητα και ασφάλεια όσον αφορά τη διαμονή του στο κράτος μέλος υποδοχής, δεν υφίσταται κίνδυνος μεταφοράς του στο πρώτο κράτος μέλος και, επομένως, διασφαλίζεται η οικογενειακή ενότητα στο κράτος μέλος υποδοχής. Συναφώς, επισημαίνεται ότι οι μετέχοντες στη διαδικασία υποστηρίζουν ότι το δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής και το υπέρτερο συμφέρον του

³³ Βλ. απόφαση της 13ης Μαρτίου 2019, E. (C-635/17, EU:C:2019:192, σκέψη 54 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

³⁴ Συμπληρωματικώς, μνημονεύονται επίσης η αιτιολογική σκέψη 17 και το άρθρο 17, παράγραφος 2, του κανονισμού 604/2013 εκ των οποίων προκύπτει ότι κάθε κράτος μέλος μπορεί να παρεκκλίνει από τα κριτήρια ευθύνης, ιδίως για ανθρωπιστικούς λόγους ή λόγους ευσπλαχνίας, ώστε να καθίσταται δυνατή η επανένωση μελών της οικογένειας, συγγενών ή οποιωνδήποτε άλλων προσώπων έχουν σχέση μεταξύ τους, και να εξετάζει αίτηση διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε αυτό ή σε άλλο κράτος μέλος, ακόμη και εάν η εξέταση αυτή δεν εμπίπτει στην ευθύνη του σύμφωνα με τα δεσμευτικά κριτήρια που καθορίζονται στον εν λόγω κανονισμό.

³⁵ Βλ. απόφαση Ibrahim κ.λπ. (σκέψη 84).

³⁶ Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Addis (C-517/17, EU:C:2020:579, σκέψεις 49 και 53).

παιδιού διασφαλίζονται από νομικές πράξεις κατάλληλες για τις περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης, ήτοι το άρθρο 23 της οδηγίας 2011/95 και την οδηγία 2003/86, των οποίων η εφαρμογή καθιστά δυνατή την παροχή κατάλληλου καθεστώτος στον αναιρεσείοντα της κύριας δίκης.

α) Επί του άρθρου 23 της οδηγίας 2011/95

37. Το κεφάλαιο VII της οδηγίας 2011/95, το οποίο φέρει τον τίτλο «Περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας», καθορίζει τα ευεργετήματα που δικαιούνται όσοι υποβάλλουν αίτηση χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα ή της επικουρικής προστασίας, και η αίτησή τους γίνεται δεκτή³⁷, ευεργετήματα στα οποία περιλαμβάνεται η διατήρηση της οικογενειακής ενότητας βάσει του άρθρου 23 της εν λόγω οδηγίας. Συγκεκριμένα, το εν λόγω άρθρο υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διαμορφώνουν την εθνική νομοθεσία τους κατά τρόπον ώστε τα κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ι', της οδηγίας αυτής μέλη της οικογένειας του δικαιούχου του καθεστώτος πρόσφυγα ή του καθεστώτος επικουρικής προστασίας να μπορούν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να αιτηθούν τα ευεργετήματα που προβλέπονται στα άρθρα 24 έως 35 της οδηγίας 2011/95, όπως είναι η χορήγηση άδειας διαμονής, η πρόσβαση στην απασχόληση ή η πρόσβαση στην εκπαίδευση, σκοπός των οποίων είναι η διατήρηση της οικογενειακής ενότητας³⁸. Σκοπός του ιδιαίτερου αυτού νομικού καθεστώτος είναι να διασφαλιστεί η βέλτιστη ένταξη του δικαιούχου διεθνούς προστασίας και των μελών της οικογένειάς του στο κράτος μέλος υποδοχής.

38. Η εφαρμογή του άρθρου 23 της οδηγίας 2011/95 εξαρτάται από την πλήρωση τριών σωρευτικών προϋποθέσεων. Πρώτον, ο δυνητικός δικαιούχος των επίμαχων ευεργετημάτων πρέπει να είναι μέλος της οικογένειας, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο ι', της εν λόγω οδηγίας. Δεύτερον, πρέπει να μην πληροί ο ίδιος ατομικώς τις αναγκαίες προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας. Τρίτον, το προσωπικό νομικό καθεστώς του πρέπει να είναι συμβατό με τη χορήγηση των ευεργετημάτων που προβλέπονται από την οδηγία 2011/95³⁹. Φρονώ ότι είναι σκόπιμο να εξεταστούν ιδίως οι δύο πρώτες προϋποθέσεις.

39. Πρώτον, το άρθρο 2, στοιχείο ι', της οδηγίας 2011/95 αφορά τα μέλη της οικογένειας του δικαιούχου διεθνούς προστασίας τα οποία ευρίσκονται στο ίδιο κράτος μέλος σε σχέση με την αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας, εφόσον η οικογένεια υπήρχε ήδη στη χώρα καταγωγής. Ο πατέρας, η μητέρα ή άλλος ενήλικος υπεύθυνος για τον ανήλικο εμπίπτουν στον ορισμό του «μέλους της οικογένειας». Επομένως, οι οικογενειακοί δεσμοί πρέπει να προϋπάρχουν της εισόδου της οικογένειας στο κράτος μέλος υποδοχής⁴⁰ και τα εν λόγω μέλη της οικογένειας πρέπει να ευρίσκονται στο συγκεκριμένο κράτος μέλος «σε σχέση με την αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας», διατύπωση η οποία, ομολογουμένως, δεν είναι ιδιαιτέρως σαφής. Συναφώς, συμμερίζομαι την ερμηνεία της που απέδωσε στην έκφραση αυτή ο γενικός εισαγγελέας J. Richard de la Tour με τις προτάσεις του στην υπόθεση Bundesrepublik Deutschland (Διατήρηση

³⁷ Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 24ης Ιουνίου 2015, T. (C-373/13, EU:C:2015:413, σκέψη 68).

³⁸ Πρβλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:801, σκέψη 68).

³⁹ Διευκρινίζεται ότι η πλήρωση των τριών ως άνω προϋποθέσεων μπορεί να μην επαρκεί, εάν ο ενδιαφερόμενος υπάγεται σε οποιαδήποτε εκ των περιπτώσεων αποκλεισμού από τη χορήγηση διεθνούς προστασίας που προβλέπονται στα κεφάλαια III και V της οδηγίας 2011/95. Ομοίως, το άρθρο 23, παράγραφος 4, της ίδιας πράξης προβλέπει ότι τα κράτη μέλη δύνανται ανά πάσα στιγμή να αρνούνται, να περιορίζουν ή να ανακαλούν τα ευεργετήματα που μνημονεύονται στις παραγράφους 1 και 2 του εν λόγω άρθρου για λόγους εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης.

⁴⁰ Η οδηγία 2011/95 δεν σκοπεί στην προστασία των οικογενειακών δεσμών που δημιουργούνται μετά την είσοδο του αιτούντος άσυλο στο κράτος μέλος υποδοχής. Διακρίνεται κατά τούτο από την οδηγία 2003/86 η οποία εφαρμόζεται και στις οικογενειακές σχέσεις που δημιουργούνται μετά την άφιξη του συντηρούντος στο έδαφος του σχετικού κράτους μέλους (βλ. άρθρο 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2003/86).

της οικογενειακής ενότητας)⁴¹, κατά την οποία η εν λόγω προϋπόθεση σημαίνει ότι τα μέλη της οικογένειας πρέπει να έχουν συνοδεύσει τον δικαιούχο διεθνούς προστασίας από τη χώρα καταγωγής προς το κράτος μέλος υποδοχής με σκοπό την υποβολή της αίτησής του, εκφράζοντας με αυτόν τον τρόπο τη βούλησή τους να παραμείνουν ενωμένα με αυτόν. Η ως άνω ερμηνεία προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 16 της οδηγίας 2011/95, στην οποία διευκρινίζεται ότι ο νομοθέτης της Ένωσης πρέπει να διασφαλίζει τον πλήρη σεβασμό των δικαιωμάτων των «αιτούντων άσυλο και των μελών της οικογένειάς τους που τους συνοδεύουν»⁴².

40. Ο αναιρεσείων της κύριας δίκης, πατέρας, κατά τα φαινόμενα, άγαμης θυγατέρας δικαιούχου του καθεστώτος επικουρικής προστασίας, μπορεί να υπάγεται στην κατηγορία των «μελών της οικογένειας», που προβλέπεται στο άρθρο 2, στοιχείο ι', τρίτη περίπτωση, της οδηγίας 2011/95, εφόσον πληροί τις δύο προμνησθείσες επιμέρους προϋποθέσεις, κάτι το οποίο δεν φαίνεται να προκύπτει από τη δικογραφία που διαβιβάστηκε στο Δικαστήριο όσον αφορά τη δεύτερη εξ αυτών. Συγκεκριμένα, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως και την αναίρεση που άσκησε ο αναιρεσείων της κύριας δίκης συνάγεται ότι ο τελευταίος εγκατέλειψε τη χώρα του στα τέλη του 2013 και έφθασε το 2014 στην Αυστρία, όπου του χορηγήθηκε το καθεστώς του πρόσφυγα την 1η Δεκεμβρίου 2015. Εν συνεχεία αναχώρησε από την Αυστρία, στις αρχές του 2016, και μετέβη στο Βέλγιο για να «επανενωθεί» με τις θυγατέρες του, οι οποίες απέκτησαν το καθεστώς επικουρικής προστασίας στην εν λόγω χώρα στις 14 Δεκεμβρίου 2016, υπέβαλε δε αίτηση διεθνούς προστασίας στο Βέλγιο μόλις στις 14 Ιουνίου 2018. Από την ως άνω υπόμνηση των πραγματικών περιστατικών μπορεί να συναχθεί ότι ο αναιρεσείων της κύριας δίκης και τα τέκνα του ακολούθησαν διαφορετική μεταναστευτική διαδρομή και ότι ο αναιρεσείων της κύριας δίκης δεν συνόδευσε τις θυγατέρες του στο ταξίδι τους από τη χώρα καταγωγής έως το κράτος μέλος υποδοχής.

41. Δεύτερον, το άρθρο 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95 εφαρμόζεται μόνο στα μέλη της οικογένειας του δικαιούχου διεθνούς προστασίας που δεν πληρούν, ατομικώς, τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την αναγνώριση της διεθνούς προστασίας⁴³. Επομένως, η εφαρμογή της ως άνω διάταξης προϋποθέτει την εξέταση επί της ουσίας της αίτησης διεθνούς προστασίας που υπέβαλε το ενδιαφερόμενο μέλος της οικογένειας, η οποία οδήγησε σε αρνητική απάντηση όσον αφορά την πλήρωση των ουσιαστικών προϋποθέσεων χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα ή του καθεστώτος επικουρικής προστασίας, όπως διευκρινίζονται, αντιστοίχως, στα άρθρα 9, 10 και 15 της οδηγίας 2011/95. Κατά το άρθρο 32 της οδηγίας 2013/32, τα κράτη μέλη μπορούν να απορρίψουν αίτηση ως αβάσιμη εφόσον η αποφαινόμενη αρχή διαπιστώσει ότι ο αιτών δεν πληροί τις προϋποθέσεις για χορήγηση καθεστώτος διεθνούς προστασίας δυνάμει της οδηγίας 2011/95. Πάντως, δεν αμφισβητείται ότι η απόφαση περί απόρριψης αίτησης διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτης, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 33 της οδηγίας 2013/32, λαμβάνεται χωρίς καμία προηγούμενη εκτίμηση της αίτησης επί της ουσίας, εκτίμηση από την οποία ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε ακριβώς να απαλλάξει το κράτος μέλος για λόγους οικονομίας της διαδικασίας. Το άρθρο 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95 εφαρμόζεται μόνον σε καταστάσεις στις οποίες η αίτηση διεθνούς προστασίας δεν προσκρούει σε λόγο απαραδέκτου.

⁴¹ C-91/20, EU:C:2021:384 (σημείο 55).

⁴² Η δεύτερη αυτή απαίτηση συνιστά νέο στοιχείο διάκρισης του καθεστώτος που αφορά την οικογενειακή επανένωση το οποίο θεσπίστηκε με την οδηγία 2003/86, δεδομένου ότι η εν λόγω οδηγία προβλέπει, στο άρθρο 5, παράγραφος 3, ότι η αίτηση επανένωσης υποβάλλεται, εκτός εάν ορίζεται άλλως, «όταν τα μέλη της οικογένειας διαμένουν εκτός της επικράτειας του κράτους μέλους στο οποίο διαμένει ο συντηρών».

⁴³ Με άλλα λόγια, το ενδιαφερόμενο μέλος της οικογένειας δεν μπορεί να τύχει της μέγιστης προστασίας, καθόσον δεν υφίσταται πρόδηλος κίνδυνος δίωξης ή σοβαρής απειλής εις βάρος του, είναι όμως επιλέξιμο να λάβει, με σκοπό τη διασφάλιση της οικογενειακής ενότητας με τον δικαιούχο της προστασίας, διάφορα ευεργετήματα τα οποία το περιάγουν σε κατάσταση παρεμφερή με εκείνη του δικαιούχου.

42. Τίθεται επίσης το ερώτημα αν μπορεί να ληφθεί υπόψη, όσον αφορά μόνον το συγκεκριμένο ζήτημα της δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95, ο ειδικός λόγος अपαραδέκτου που προβλέπεται στο άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32. Η αρχική απόφαση χορήγησης της διεθνούς προστασίας, κατόπιν εξέτασης της σχετικής αίτησης επί της ουσίας, εντάσσεται στο κανονιστικό σύστημα που θεσπίζει η οδηγία 2011/95, το οποίο περιλαμβάνει έννοιες και κριτήρια κοινά στα κράτη μέλη. Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32 συνιστά, στο πλαίσιο της κοινής διαδικασίας ασύλου που θεσπίζει η εν λόγω οδηγία, έκφραση της αρχής της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, η οποία επιβάλλει, ιδίως όσον αφορά τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, σε καθένα από τα κράτη μέλη να δέχονται, πλην εξαιρετικών περιστάσεων, ότι όλα τα λοιπά κράτη μέλη τηρούν το δίκαιο της Ένωσης⁴⁴. Ακόμη και αν, στο παρόν στάδιο εξέλιξης του δικαίου, δεν υφίσταται «ευρωπαϊκό» καθεστώς πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας κοινό για όλα τα κράτη μέλη, η εφαρμογή του άρθρου 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32 συνιστά μορφή έμμεσης αναγνώρισης ότι το πρώτο κράτος μέλος εκτίμησε ορθώς το βάσιμο της αίτησης διεθνούς προστασίας.

43. Υπό τις ως άνω περιστάσεις, ανεξαρτήτως του αν η απόφαση περί απαραδέκτου της αίτησης εξεταστεί μόνον από διαδικαστικής απόψεως ή σε συνδυασμό με τον προμνησθέντα ειδικό λόγο απαραδέκτου, θεωρώ ότι η κατάσταση που δημιουργείται δικαιολογεί το συμπέρασμα ότι ο αναιρεσείων της κύριας δίκης, αποδεδειγμένα δικαιούχος του καθεστώτος πρόσφυγα, δεν είναι επιλέξιμος για τη χορήγηση των προβλεπόμενων στα άρθρα 24 έως 35 της οδηγίας 2011/95 ευεργετημάτων, λόγω μη δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 23, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας⁴⁵. Επομένως, η τελευταία αυτή διάταξη δεν μπορεί να διασφαλίσει στον αναιρεσείοντα της κύριας δίκης λύση για την απόκτηση άδειας διαμονής η οποία να του επιτρέπει να διαμένει στο ίδιο κράτος μέλος με τα τέκνα του, αποτρέποντας έτσι κάθε κίνδυνο προσβολής του θεμελιώδους δικαιώματος του σεβασμού της οικογενειακής ζωής.

β) Επί της οδηγίας 2003/86

44. Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας 2003/86, σκοπός της οδηγίας αυτής είναι να καθορίσει τους όρους υπό τους οποίους μπορούν να ασκούν το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην επικράτεια των κρατών μελών. Οι σκοποί που εν γένει επιδιώκει η εν λόγω οδηγία, όπως αυτοί ορίζονται στις αιτιολογικές της σκέψεις 4 και 8, έγκεινται στο να διευκολυνθεί η ένταξη των οικείων υπηκόων τρίτων χωρών διά της παροχής σε αυτούς της δυνατότητας να διάγουν κανονικό οικογενειακό βίο και στο να προβλεφθούν πιο ευνοϊκές προϋποθέσεις για την άσκηση, από τους πρόσφυγες, του δικαιώματός τους οικογενειακής επανένωσης, λαμβανομένης υπόψη της ιδιαίτερης κατάστασής τους⁴⁶.

⁴⁴ Πρβλ. απόφαση Ibrahim κ.λπ. (σκέψεις 84 και 85).

⁴⁵ Επισημαίνεται ότι, στο σημείο 39 των παρατηρήσεών της, η Επιτροπή δέχθηκε τη μη εφαρμογή του άρθρου 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95, λαμβανομένης υπόψη της ιδιότητας του πρόσφυγα του αναιρεσείοντος της κύριας δίκης, όπως επίσης και ο αναιρεσείων της κύριας δίκης. Αντιθέτως, η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει (σημείο 27 των παρατηρήσεών της) ότι, «παρότι δεν είναι δυνατόν να του χορηγηθεί το καθεστώς του πρόσφυγα (το οποίο έχει ήδη αναγνωριστεί σε άλλο κράτος μέλος), ο αναιρεσείων της κύριας δίκης θα μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να λάβει άδεια διαμονής στο κράτος στο οποίο χορηγήθηκε στην ανήλικη θυγατέρα του επικουρική προστασία», καθώς και τα άλλα ευεργετήματα που προβλέπονται στο άρθρο 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95. Εάν ο ως άνω, ανεπαρκώς αιτιολογημένος, ισχυρισμός ήταν βάσιμος, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι οι αρμόδιες βελγικές αρχές μπορούν να λάβουν υπόψη τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα στον αναιρεσείοντα της κύριας δίκης, αφενός, για να κρίνουν απαράδεκτη τη δεύτερη αίτηση διεθνούς προστασίας βάσει του άρθρου 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32 και, αφετέρου, για να δικαιολογήσουν την εφαρμογή του άρθρου 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95 με την αιτιολογία ότι ο ενδιαφερόμενος δεν πληροί τις προϋποθέσεις χορήγησης του εν λόγω καθεστώτος, συμπέρασμα το οποίο είναι εγγενώς ανακόλουθο.

⁴⁶ Βλ. απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2019, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Οικογενειακή επανένωση – Αδελφή πρόσφυγα) (C-519/18, EU:C:2019:1070, σκέψεις 34 και 58).

45. Οι ως άνω προϋποθέσεις, οι οποίες προβλέπονται στο κεφάλαιο V της οδηγίας 2003/86, αφορούν κατά κυριολεξία μόνον την οικογενειακή επανένωση «προσφύγων». Το άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2003/86 ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι η εν λόγω οδηγία δεν εφαρμόζεται όταν ο συντηρών είναι υπήκοος τρίτης χώρας και έχει λάβει άδεια διαμονής σε κράτος μέλος δυνάμει «επικουρικών μορφών προστασίας», σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις, την εθνική νομοθεσία ή τις πρακτικές των κρατών μελών. Η ως άνω διατύπωση οφείλεται στο ότι, κατά τον χρόνο έκδοσης της οδηγίας 2003/86, δεν προβλεπόταν καθεστώς δικαιούχου επικουρικής προστασίας στο δίκαιο της Ένωσης. Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο για το άσυλο εξελίχθηκε σταδιακά με την αναγνώριση του εν λόγω καθεστώτος στην οδηγία 2004/83/ΕΚ⁴⁷ και την προσέγγιση των δύο καθεστώτων προστασίας με την οδηγία 2011/95. Από τις αιτιολογικές σκέψεις 8, 9 και 39 της οδηγίας 2011/95 προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να δημιουργήσει ενιαίο καθεστώς υπέρ του συνόλου των δικαιούχων διεθνούς προστασίας και, κατά συνέπεια, επέλεξε να χορηγήσει στους δικαιούχους του καθεστώτος επικουρικής προστασίας τα ίδια δικαιώματα και ευεργετήματα με αυτά που απολαμβάνουν οι πρόσφυγες, εκτός των εξαιρέσεων που είναι αναγκαίες και αντικειμενικά δικαιολογημένες⁴⁸.

46. Παρά την αξιοσημείωτη αυτή εξέλιξη καθώς και τις αμφιβολίες που εξέφρασε ο Επίτροπος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης⁴⁹ όσον αφορά τη διαφορετική μεταχείριση των δύο σχετικών καθεστώτων, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η οδηγία 2003/86 έχει την έννοια ότι δεν εφαρμόζεται σε υπηκόους τρίτης χώρας μέλη της οικογένειας δικαιούχου επικουρικής προστασίας. Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί, συναφώς, ότι δεδομένου ότι τα κοινά κριτήρια για τη χορήγηση επικουρικής προστασίας αντλήθηκαν από τα υφιστάμενα εντός των κρατών μελών καθεστώτα, τα οποία και αποσκοπούν να εναρμονίσουν, ενδεχομένως αντικαθιστώντας τα, το άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2003/86 θα στερείτο σε μεγάλο βαθμό την πρακτική αποτελεσματικότητά του εάν έπρεπε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν αφορά τους δικαιούχους επικουρικής προστασίας που προβλέπεται από το δίκαιο της Ένωσης⁵⁰. Δεν αμφισβητείται, πάντως, ότι το ανήλικο τέκνο του αναιρεσειόντος της κύριας δίκης, το οποίο είναι ο δυνητικός «συντηρών» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2003/86, διαθέτει άδεια διαμονής στο Βέλγιο καθότι είναι δικαιούχος του καθεστώτος επικουρικής προστασίας, στοιχείο το οποίο αποκλείει την οικογενειακή επανένωση στην εν λόγω χώρα βάσει της προμνησθείσας νομολογίας.

⁴⁷ Οδηγία του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους (ΕΕ 2004, L 304, σ. 12).

⁴⁸ Βλ. αποφάσεις της 1ης Μαρτίου 2016, Alo και Osso (C-443/14 και C-444/14, EU:C:2016:127, σκέψη 32), και της 13ης Σεπτεμβρίου 2018, Ahmed (C-369/17, EU:C:2018:713, σκέψη 42). Υπογραμμίζεται ότι το 2011 η Επιτροπή δρομολόγησε, μέσω Πράσινου Βιβλίου σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση (οδηγία 2003/86/ΕΚ) [COM(2011) 735 final], συζήτηση σχετικά με την ενδεχόμενη μεταρρύθμιση της εν λόγω οδηγίας. Ένα από τα προς συζήτηση θέματα αφορούσε ακριβώς την εξαίρεση της επικουρικής προστασίας από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας. Παρά τη στήριξη πολλών διεθνών οργανώσεων, η εν λόγω οδηγία δεν αναδιατυπώθηκε κατά τρόπο ώστε να περιληφθούν στο πεδίο εφαρμογής της οι δικαιούχοι επικουρικής προστασίας.

⁴⁹ Ο Επίτροπος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης εξέφρασε αμφιβολίες όσον αφορά τη συμβατότητα του αποκλεισμού των δικαιούχων επικουρικής προστασίας από το καθεστώς που προβλέπεται στην οδηγία 2003/86 σε σχέση με την ΕΣΔΑ («Réaliser le droit au regroupement familial des réfugiés en Europe», Θεματικό έγγραφο, 2017). Με την απόφαση της 9ης Ιουλίου 2021, M.A κατά Δανίας (CE:ECHR:2021:0709JUD000669718), το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η επιβολή περιόδου αναμονής τριών ετών για τη χορήγηση δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης στους δικαιούχους καθεστώτος επικουρικής ή προσωρινής προστασίας συνιστά παράβαση του άρθρου 8 ΕΣΔΑ. Το ΕΔΔΑ υπογράμμισε, εντούτοις, ότι η κατάσταση των δικαιούχων επικουρικής προστασίας δεν είναι ίδια με εκείνη των προσφύγων (§ 153) και ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρεία διακριτική ευχέρεια όσον αφορά την πρόσβαση των δικαιούχων επικουρικής προστασίας στην οικογενειακή επανένωση (§ 155). Επομένως, το ΕΔΔΑ δεν θέτει υπό αμφισβήτηση τη διάκριση μεταξύ των δύο καθεστώτων προστασίας.

⁵⁰ Βλ. αποφάσεις της 7ης Νοεμβρίου 2018, K και B (C-380/17, EU:C:2018:877, σκέψη 33), και της 13ης Μαρτίου 2019, E. (C-635/17, EU:C:2019:192, σκέψη 34). Σχετικά με τη διαπίστωση της θεωρίας περί στενής ερμηνείας της οδηγίας 2003/86, βλ. Peers, S., *EU Justice and Home Affairs Law (Volume 1: EU Immigration and Asylum Law)*, 4η έκδ., OUP, Οξφόρδη, 2016, σ. 402.

47. Λαμβανομένης υπόψη της ως άνω διαπίστωσης, η Επιτροπή επισημαίνει, αφενός, τη δυνατότητα υποβολής αίτησης οικογενειακής επανένωσης στην Αυστρία, χώρα στην οποία ο αναιρεσείων της κύριας δίκης είναι δικαιούχος του καθεστώτος πρόσφυγα, και, αφετέρου, τη βελγική νομοθεσία που επιτρέπει την εν λόγω επανένωση όταν ο συντηρών είναι δικαιούχος του καθεστώτος επικουρικής προστασίας, ιδίως ως προς τον πατέρα ή τη μητέρα του εν λόγω δικαιούχου οι οποίοι έρχονται να ζήσουν μαζί του, εφόσον ο δικαιούχος δεν έχει συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του, εισήλθε στο Βέλγιο χωρίς να συνοδεύεται από ενήλικο αλλοδαπό υπεύθυνο για αυτόν βάσει νόμου και δεν τέθηκε μεταγενέστερα υπό την ουσιαστική φροντίδα τέτοιου προσώπου, ή αφέθηκε ασυνόδευτος μετά την είσοδό του στο Βέλγιο. Όσον αφορά την πρώτη προμνησθείσα λύση, θεωρώ ότι συνεπάγεται πλείονες δυσχέρειες οι οποίες μπορούν να χαρακτηριστούν «απαγορευτικές».

48. Κατά πρώτον, η εφαρμογή της οδηγίας 2003/86 μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τον προσωρινό χωρισμό των μελών της οικογένειας. Βάσει του άρθρου 2, στοιχεία α' έως δ', της οδηγίας 2003/86, η οδηγία αυτή εφαρμόζεται μόνον στον συντηρούντα υπήκοο τρίτης χώρας, ήτοι σε κάθε πρόσωπο που δεν είναι πολίτης της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 20, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, που «διαμένει νόμιμα σε κράτος μέλος» και υποβάλλει αίτηση οικογενειακής επανένωσης, ή τα μέλη της οικογένειας του οποίου ζητούν να επανενωθούν μαζί του, καθώς και στα μέλη της οικογένειας υπηκόου τρίτης χώρας που επανενώνονται με τον συντηρούντα για τη διατήρηση της οικογενειακής ενότητας, ανεξαρτήτως του αν οι οικογενειακοί δεσμοί είναι προγενέστεροι ή μεταγενέστεροι της εισόδου του συντηρούντος στη χώρα. Η σχετική αίτηση υποβάλλεται και εξετάζεται, κατ' αρχήν, όταν τα μέλη της οικογένειας διαμένουν εκτός της επικράτειας του κράτους μέλους στο οποίο διαμένει ο συντηρών⁵¹. Επομένως, ο αναιρεσείων της κύριας δίκης θα μπορούσε, ενδεχομένως, να υποχρεωθεί να εγκαταλείψει το Βέλγιο και τις θυγατέρες του⁵² ώστε να μεταβεί και να εγκατασταθεί μόνος στην Αυστρία, χώρα στην οποία μπορεί να διαμείνει νόμιμα λαμβανομένης υπόψη της χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα. Αντιθέτως, τα τέκνα του δεν θα μπορούν να εισέλθουν στην Αυστρία κατά την περίοδο εξέτασης της αίτησης, η οποία μπορεί να διαρκέσει έως εννέα μήνες, διάστημα δυνάμενο να παραταθεί. Εντούτοις, το άρθρο 5, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, και η αιτιολογική σκέψη 7 της οδηγίας 2003/86 παρέχουν στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να παρεκκλίνουν από τον γενικό κανόνα του πρώτου εδαφίου και να δεχθούν την υποβολή αίτησης όταν τα μέλη της οικογένειας ευρίσκονται ήδη στο έδαφός τους, «στις δέουσες περιπτώσεις» των οποίων ο καθορισμός υπάγεται στην ευρεία διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών.

49. Κατά δεύτερον, ο αναιρεσείων της κύριας δίκης ενδέχεται να μην μπορέσει να επωφεληθεί από το σύνολο των διατάξεων της οδηγίας 2003/86 που προβλέπουν ευνοϊκότερη μεταχείριση των αιτήσεων οικογενειακής επανένωσης προσφύγων. Εν είδει παρέκκλισης, το άρθρο 12, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να απαιτούν από τον συντηρούντα, σε περίπτωση πρόσφυγα και της οικογένειάς του, να αποδεικνύει ότι διαθέτει κατάλληλο κατάλυμα, ασφάλιση ασθένειας και σταθερούς πόρους για τη συντήρηση του ιδίου και των μελών της οικογένειάς του. Πέραν του γεγονότος ότι η εν λόγω παρέκκλιση δεν αφορά την επανένωση των ενήλικων τέκνων, το τρίτο εδάφιο της ως άνω διάταξης παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να απαιτούν από τον πρόσφυγα να πληροί τους όρους του άρθρου 7 της ίδιας οδηγίας, εάν η αίτηση οικογενειακής επανένωσης δεν υποβλήθηκε εντός τριών μηνών από τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα. Στην υπό κρίση υπόθεση, είναι πρόδηλο ότι η αίτηση

⁵¹ Το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/86 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη καθορίζουν αν η αίτηση εισόδου και διαμονής υποβάλλεται από τον συντηρούντα ή από το/τα μέλος/μέλη της οικογένειας.

⁵² Η κατάσταση φαίνεται ιδιαίτερα περίπλοκη, δεδομένου ότι, κατά την αίτηση αναίρεσης, ο αναιρεσείων της κύριας δίκης ζει με την ανήλικη θυγατέρα του, τη σύντροφό του (Σύρια πρόσφυγα), που συνιστά την ανάδοχη οικογένεια στην οποία τοποθετήθηκε η θυγατέρα του, το κοινό τέκνο τους και τα τέκνα της συντρόφου του.

οικογενειακής επανένωσης θα υποβληθεί περισσότερους από τρεις μήνες μετά τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα, η οποία έλαβε χώρα την 1η Δεκεμβρίου 2015. Η εκπλήρωση των εν λόγω προϋποθέσεων μπορεί να είναι ιδιαιτέρως δυσχερής για τον αναιρεσείοντα της κύριας δίκης ο οποίος ζει, επί πλείονα έτη, στο Βέλγιο με τα τέκνα του.

50. Κατά τρίτον, η εφαρμογή της οδηγίας 2003/86 μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα χωρισμό των αδελφών⁵³. Συγκεκριμένα, το άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας προβλέπει ότι τα κράτη μέλη «μπορούν» να επιτρέπουν την είσοδο και τη διαμονή των ενήλικων άγαμων τέκνων του συντηρούντος εφόσον αυτά «δεν μπορούν αντικειμενικά να καλύψουν τις ανάγκες τους λόγω της κατάστασης της υγείας τους». Επομένως, τα κράτη μέλη ουδόλως υποχρεούνται να επιτρέπουν την είσοδο των ενήλικων τέκνων του συντηρούντος στο έδαφός τους και, εφόσον το πράττουν, απαιτούν κατ' ανάγκην ως προϋπόθεση την απόδειξη σχέσης εξάρτησης με τον οικείο γονέα, κατάσταση η οποία δεν προκύπτει από τη διαβιβασθείσα στο Δικαστήριο δικογραφία.

51. Κατά τέταρτον, η οικογενειακή επανένωση στην Αυστρία θα είχε για τα τέκνα ως αποτέλεσμα την εν τοις πράγμασι απώλεια του καθεστώτος επικουρικής προστασίας που αναγνώρισε το Βασίλειο του Βελγίου, καθώς και των ευεργετημάτων που απορρέουν από αυτό. Επιπλέον, εάν οι ενδιαφερόμενες αποφάσιζαν να υποβάλουν αιτήσεις διεθνούς προστασίας στην Αυστρία, οι εν λόγω αιτήσεις θα μπορούσαν να απορριφθούν για τον ίδιο λόγο απαραδέκτου που προβλήθηκε σε σχέση με την αίτηση του πατέρα τους και ο οποίος αποτελεί αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης⁵⁴. Μετά την οικογενειακή επανένωση, δυνάμει της οδηγίας 2003/86, τα τέκνα του αναιρεσείοντος της κύριας δίκης θα είχαν την ιδιότητα μελών της οικογένειας του συντηρούντος, ήτοι, από νομικής απόψεως, θα επρόκειτο για κατάσταση εξάρτησης από τον συντηρούντα δυνάμενη να διαρκέσει πλείονα έτη προτού τα τέκνα του μπορέσουν να αποκτήσουν αυτόνομη άδεια διαμονής⁵⁵. Επιπλέον, υπάρχουν πραγματικές διαφορές μεταξύ των πλεονεκτημάτων των οποίων απολαύουν τα μέλη της οικογένειας υπηκόου τρίτης χώρας βάσει της οδηγίας 2003/86 και των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στους δικαιούχους διεθνούς προστασίας, η δε σύγκριση αποβαίνει εις βάρος των πρώτων⁵⁶. Στη διαπίστωση αυτή προστίθενται οι αναμενόμενες δυσχέρειες προσαρμογής που σχετίζονται με τη νέα διαμονή σε άλλο κράτος μέλος, ύστερα από πλείονα έτη διαμονής στο Βέλγιο, και τη διάρρηξη των κοινωνικών και συναισθηματικών δεσμών που αναπτύχθηκαν στην εν λόγω χώρα.

⁵³ Το ΕΔΔΑ αναγνωρίζει ότι οικογενειακή ζωή μπορεί να υφίσταται μεταξύ αδελφών και έχει διευκρινίσει ότι, σε διαδικασίες που αφορούν την τοποθέτηση των παιδιών, θα πρέπει να αποφεύγεται ο χωρισμός των αδελφών, δεδομένου ότι μπορεί να θίγει το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού [αποφάσεις του ΕΔΔΑ της 18ης Φεβρουαρίου 1991, *Moustaquim κατά Βελγίου* (CE:ECHR:1991:0218JUD001231386, § 36), και της 6ης Απριλίου 2010, *Mustafa και Armağan Akin κατά Τουρκίας* (CE:ECHR:2010:0406JUD000469403, § 19)].

⁵⁴ Η αυστριακή νομοθεσία περί μεταφοράς της οδηγίας 2013/32 προβλέπει ότι η αίτηση ασύλου απορρίπτεται ως απαράδεκτη εάν έχει χορηγηθεί διεθνής προστασία από άλλο κράτος μέλος: άρθρο 4, στοιχείο α, του Bundesgesetz über die Gewährung von Asyl (Asylgesetz 2005 – AsylG 2005), διατίθεται στην ακόλουθη διεύθυνση (στη γερμανική γλώσσα): <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20004240>.

⁵⁵ Βλ. άρθρα 13 και 15 της οδηγίας 2003/86. Στην απόφαση της 14ης Μαρτίου 2019, *Υ. Ζ. κ.λπ.* (Απάτη στο πλαίσιο της οικογενειακής επανένωσης) (C-557/17, EU:C:2019:203, σκέψη 47), το Δικαστήριο έκρινε ότι, όπως συνάγεται από τον σκοπό της οδηγίας 2003/86 ο οποίος απορρέει από την αιτιολογική σκέψη 4, καθώς και από τη συνολική ερμηνεία της εν λόγω οδηγίας, ιδίως δε του άρθρου 13, παράγραφος 3, και του άρθρου 16, παράγραφος 3, εφόσον τα μέλη της οικογένειας δεν έχουν αποκτήσει αυτοτελές δικαίωμα διαμονής βάσει του άρθρου 15 της εν λόγω οδηγίας, το δικαίωμα διαμονής τους είναι παράγωγο σε σχέση με αυτό του συγκεκριμένου συντηρούντος και αποσκοπεί στη διευκόλυνση της ένταξής του.

⁵⁶ Τα άρθρα 29, 30 και 32 της οδηγίας 2011/95 προβλέπουν πλείονα δικαιώματα και ευεργετήματα για τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας, τα οποία δεν μνημονεύονται στην οδηγία 2003/86 για τα μέλη της οικογένειας του συντηρούντος, ήτοι την πρόσβαση στην κοινωνική αρωγή, στην ιατρική περίθαλψη και σε κατάλυμα. Τα μέλη της οικογένειας του συντηρούντος έχουν δικαίωμα πρόσβασης σε μισθωτή εργασία ή ανεξάρτητη επαγγελματική δραστηριότητα κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14 της οδηγίας 2003/86, πλην όμως τα κράτη μέλη μπορούν να ορίζουν προθεσμία δώδεκα μηνών προτού επιτρέψουν την άσκηση της εν λόγω δραστηριότητας και να περιορίζουν την πρόσβαση των ενήλικων άγαμων τέκνων στην εν λόγω δραστηριότητα.

52. Στο πλαίσιο αυτό, υπενθυμίζεται ότι οι διατάξεις της οδηγίας 2003/86 πρέπει να ερμηνευθούν και να εφαρμοστούν υπό το πρίσμα του άρθρου 7 και του άρθρου 24, παράγραφοι 2 και 3, του Χάρτη, όπως προκύπτει, εξάλλου, από το γράμμα της αιτιολογικής σκέψης 2 και του άρθρου 5, παράγραφος 5, της εν λόγω οδηγίας, που επιβάλλουν στα κράτη μέλη να εξετάζουν τις σχετικές αιτήσεις επανένωσης προς το συμφέρον των τέκνων τα οποία αφορούν και μεριμνώντας για τη διευκόλυνση της οικογενειακής ζωής. Πέραν αυτού, σκοπός της εν λόγω οδηγίας είναι η παροχή προστασίας στους υπηκόους τρίτων χωρών, ιδίως στους ανηλίκους⁵⁷. Λαμβανομένων υπόψη των ως άνω παρατηρήσεων, θεωρώ ότι δύσκολα μπορεί να υποστηριχθεί ότι η εφαρμογή της οδηγίας 2003/86 για σκοπούς οικογενειακής επανένωσης στο κράτος μέλος που χορήγησε το καθεστώς πρόσφυγα, καθιστώντας ως εκ τούτου εφαρμοστέα την εν λόγω ρύθμιση, είναι σύμφωνη προς τα προμνησθέντα θεμελιώδη δικαιώματα του ανήλικου τέκνου. Η λύση αυτή θα συνεπαγόταν, μεταξύ άλλων, την απώλεια του καθεστώτος επικουρικής προστασίας καθώς και των ευεργετημάτων που συνδέονται με αυτό, τα οποία δεν μπορούν a priori να ανακτηθούν στη νέα χώρα υποδοχής, και ενδεχόμενο χωρισμό των αδελφών, συνέπεια τουλάχιστον οξύμωρη στο πλαίσιο οικογενειακής επανένωσης.

53. Όσον αφορά τη δεύτερη λύση που βασίζεται σε οικογενειακή επανένωση επιτρεπόμενη υπό ορισμένες προϋποθέσεις από τη βελγική νομοθεσία, υπενθυμίζεται η δυνατότητα των κρατών μελών, την οποία τους παρέχει το άρθρο 3, παράγραφος 5, της οδηγίας 2003/86, να αναγνωρίζουν, βάσει του εθνικού τους δικαίου και μόνον, δικαίωμα εισόδου και διαμονής υπό ευνοϊκότερες προϋποθέσεις. Συναφώς, στις οδηγίες της όσον αφορά την εφαρμογή της οδηγίας 2003/86, η Επιτροπή επισήμανε ότι οι ανάγκες ανθρωπιστικής προστασίας των προσώπων που τυγχάνουν επικουρικής προστασίας δεν διαφέρουν από εκείνες των προσφύγων και, κατά συνέπεια, ενθάρρυνε τα κράτη μέλη να θεσπίζουν κανόνες που παρέχουν παρόμοια δικαιώματα στους πρόσφυγες και στους δικαιούχους προσωρινής ή επικουρικής προστασίας⁵⁸. Παρότι πολλά κράτη μέλη προβλέπουν, στην εθνική νομοθεσία τους, τη δυνατότητα των δικαιούχων επικουρικής προστασίας να υποβάλουν αίτηση οικογενειακής επανένωσης υπό τους ίδιους όρους με τους πρόσφυγες, εξακολουθούν να υπάρχουν αποκλίσεις μεταξύ των εν λόγω νομοθεσιών, ορισμένες εκ των οποίων περιέχουν ακόμη σημαντικές διαφορές όσον αφορά τη μεταχείριση των προσφύγων και των δικαιούχων επικουρικής προστασίας σε σχέση με τους όρους πρόσβασης στην οικογενειακή επανένωση⁵⁹. Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι από την αναίρεση που άσκησε ο αναιρεσείων της κύριας δίκης ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι αυτός επιχείρησε εις μάτην να επανενωθεί με την ανήλικη θυγατέρα του, δεδομένου ότι δεν μπόρεσε να

⁵⁷ Βλ. απόφαση της 13ης Μαρτίου 2019, E. (C-635/17, EU:C:2019:192, σκέψεις 46 και 56).

⁵⁸ COM(2014) 210 final, σημείο 6.2, σ. 25 και 26.

⁵⁹ Επιπλέον, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις σχετικές με τη μεταναστευτική κρίση του 2015 προκλήσεις, ορισμένα κράτη, όπως η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και το Βασίλειο της Σουηδίας, περιόρισαν προσωρινά τη δυνατότητα οικογενειακής επανένωσης για τους δικαιούχους επικουρικής προστασίας [έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την εφαρμογή της οδηγίας 2003/86/ΕΚ σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης, της 29ης Μαρτίου 2019, COM(2019) 162 final, σ. 4· UNHCR (Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες), «The “Essential Right” to Family Unity of Refugees and Others in Need of International Protection in the Context of Family Reunification», σ. 142 έως 145, και «Réaliser le droit au regroupement familial des réfugiés en Europe», θεματικό έγγραφο που εξέδωσε ο Επίτροπος για τα ανθρώπινα δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης, 2017, σ. 32 έως 34].

προσκομίζει τα έγγραφα που ζήτησε *ad hoc* η αρμόδια δημοτική αρχή. Στην απόφαση περί παραπομπής επισημαίνεται επίσης ότι ο ενδιαφερόμενος δεν διαθέτει άδεια διαμονής στο Βέλγιο⁶⁰.

54. Τούτου λεχθέντος, είναι γενικώς πιθανό ένας υπήκοος τρίτης χώρας, ήδη δικαιούχος διεθνούς προστασίας χορηγηθείσας σε ένα κράτος μέλος, να κατορθώσει να μεταβεί σε άλλο κράτος μέλος για να επανενωθεί με την οικογένειά του υποβάλλοντας εκεί νέα αίτηση προστασίας και να του χορηγηθεί, παράλληλα, άδεια διαμονής δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/86 ή βάσει ευνοϊκότερης εθνικής ρύθμισης περί μεταφοράς της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο. Σε διαφορετική περίπτωση, στον εν λόγω υπήκοο τρίτης χώρας μπορεί να χορηγηθεί καθεστώς εθνικής προστασίας για άλλους λόγους πλην της ανάγκης χορήγησης διεθνούς προστασίας, ήτοι βάσει διακριτικής ευχέρειας για λόγους συμπόνοιας ή για ανθρωπιστικούς λόγους, καθεστώς το οποίο δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2011/95. Συγκεκριμένα, από την ακροτελεύτια φράση του άρθρου 2, στοιχείο η', της οδηγίας 2011/95 προκύπτει ότι αυτή εκκινεί από την παραδοχή ότι το κράτος μέλος υποδοχής μπορεί να παρέχει, σύμφωνα με το εσωτερικό δίκαιό του, εθνική προστασία «άλλης μορφής» που να περιλαμβάνει δικαίωμα διαμονής στο έδαφός του για τα πρόσωπα τα οποία δεν είναι δικαιούχοι καθεστώτος πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας⁶¹. Στις δύο αυτές περιπτώσεις θα πρέπει να εξακριβωθεί αν τα εν λόγω καθεστώτα μπορούν να διασφαλίσουν κάποια σταθερότητα της διαμονής και, επομένως, της οικογενειακής ενότητας στο οικείο κράτος. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, το κράτος μέλος υποδοχής θα πρέπει κατά τη γνώμη μου να μπορεί να κάνει χρήση της δυνατότητας που του παρέχει το άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32 να κρίνει απαράδεκτη την αίτηση διεθνούς προστασίας, ανεξαρτήτως οποιασδήποτε ανάλυσης της σχέσης μεταξύ του αιτούντος και του οικείου μέλους της οικογένειας⁶².

3. Επί της σχέσης μεταξύ του αιτούντος και του μέλους της οικογένειας

55. Υπογραμμίζεται ότι, όπως προκύπτει από τις επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη, σύμφωνα με το άρθρο του 52, παράγραφος 3, τα δικαιώματα που διασφαλίζονται στο άρθρο 7 του Χάρτη έχουν την ίδια έννοια και την ίδια εμβέλεια με εκείνα που διασφαλίζονται στο άρθρο 8 ΕΣΔΑ, όπως αυτό ερμηνεύεται από τη νομολογία του ΕΔΔΑ. Στις υποθέσεις που συνδυάζουν οικογενειακή ζωή⁶³ και μετανάστευση, το ΕΔΔΑ προβαίνει σε στάθμιση των υφιστάμενων συμφερόντων, ήτοι του προσωπικού συμφέροντος των συγκεκριμένων ατόμων να έχουν οικογενειακή ζωή σε δεδομένο έδαφος και του γενικού συμφέροντος το οποίο επιδιώκει το

⁶⁰ Επομένως, ο αναιρεσείων της κύριας δίκης ευρίσκεται στο έδαφος κράτους μέλους, χωρίς κατά τα φαινόμενα να πληροί τις προϋποθέσεις εισόδου, παραμονής ή διαμονής σε αυτό, και, εκ του λόγου τούτου και μόνον, διαμένει παρανόμως στο εν λόγω κράτος μέλος, ακόμη και αν διαθέτει ισχύουσα άδεια διαμονής σε άλλο κράτος μέλος το οποίο του χορήγησε το καθεστώς του πρόσφυγα. Υπό τις περιστάσεις αυτές, ο αναιρεσείων της κύριας δίκης υποχρεούται να μεταβεί πάραυτα στο έδαφος του άλλου κράτους μέλους, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ 2008, L 348, σ. 98), και μπορεί, ενδεχομένως, να ληφθεί εις βάρος του μέτρο αναγκαστικής απομάκρυνσης προς το εν λόγω κράτος κατά την εθνική νομοθεσία του κράτους διαμονής του [απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2021, Μ κ.λπ. (Απομάκρυνση προς κράτος μέλος) (C-673/19, EU:C:2021:127, σκέψεις 30, 33, 45 έως 48)].

⁶¹ Βλ. αποφάσεις της 9ης Νοεμβρίου 2010, Β και D (C-57/09 και C-101/09, EU:C:2010:661, σκέψεις 116 έως 118), και της 23ης Μαΐου 2019, Bilali (C-720/17, EU:C:2019:448, σκέψη 61).

⁶² Βεβαίως, στην πράξη, είναι πιθανό το ευεργέτημα ενός τέτοιου καθεστώτος να είναι ικανό να εμποδίσει την υποβολή αίτησης διεθνούς προστασίας στο κράτος μέλος υποδοχής της οικογένειας ή να συνεπάγεται την ανάκλησή της.

⁶³ Ο αναιρεσείων της κύριας δίκης διαμένει στο Βέλγιο και ζει υπό την ίδια στέγη με την ανήλικη θυγατέρα του από το 2016. Η κατάσταση αυτή χαρακτηρίζει αναμφίβολα την ύπαρξη «οικογενειακής ζωής», όπως απαιτεί το ΕΔΔΑ στη νομολογία του σχετικά με το άρθρο 8 ΕΣΔΑ, επισημαινόμενου ότι η έννοια της «οικογενειακής ζωής» μπορεί να περιλαμβάνει τη σχέση μεταξύ τέκνου γεννημένου σε γάμο ή εκτός γάμου και του πατέρα του, ανεξαρτήτως της παρουσίας ή μη της μητέρας στην οικογενειακή εστία, και ότι η προστασία την οποία εγγυάται η εν λόγω διάταξη εκτείνεται σε όλα τα μέλη της οικογένειας [απόφαση του ΕΔΔΑ της 3ης Οκτωβρίου 2014, Jeunesse κατά Κάτω Χωρών (CE:ECHR:2014:1003JUD001273810, § 117)].

κράτος, εν προκειμένω του ελέγχου της μετανάστευσης. Όταν εμπλέκονται τέκνα, το ΕΔΔΑ κρίνει ότι πρέπει να συνεκτιμάται το υπέρτερο συμφέρον τους. Επ' αυτού, το ΕΔΔΑ υπενθυμίζει ότι, ιδίως στο διεθνές δίκαιο, αποτελεί αντικείμενο ευρείας συναίνεσης η αντίληψη ότι το υπέρτερο συμφέρον των παιδιών πρέπει να προέχει σε όλες τις αποφάσεις που τα αφορούν. Το συμφέρον αυτό δεν είναι, βεβαίως, καθοριστικό από μόνο του, αλλά ασφαλώς πρέπει να του αποδίδεται σημαντική βαρύτητα. Κατά συνέπεια, το ΕΔΔΑ, στις υποθέσεις οικογενειακής επανένωσης, δίνει ιδιαίτερη προσοχή στην κατάσταση των περί ων πρόκειται ανηλίκων, και ειδικότερα στην ηλικία τους, στην κατάστασή τους στη συγκεκριμένη χώρα ή στις συγκεκριμένες χώρες και στον βαθμό της εξάρτησής τους από τους γονείς τους⁶⁴.

56. Επισημαίνεται ότι το Δικαστήριο έχει επίσης χρησιμοποιήσει την έννοια της «σχέσης εξάρτησης» στη νομολογία του σε υποθέσεις μετανάστευσης⁶⁵. Τούτο συνέβη στην περίπτωση χορήγησης σε υπήκοο τρίτης χώρας, βάσει των άρθρων 20 και 21 ΣΛΕΕ, παράγωγου δικαιώματος διαμονής στο έδαφος της Ένωσης, το οποίο απορρέει από το γεγονός ότι μέλος της οικογένειάς του είναι πολίτης της Ένωσης, όταν υφίσταται μεταξύ τους σχέση εξάρτησης τέτοιας φύσεως ώστε ο πολίτης της Ένωσης θα υποχρεωνόταν να συνοδεύσει τον εν λόγω υπήκοο τρίτης χώρας και να εγκαταλείψει το έδαφος της Ένωσης θεωρούμενο στο σύνολό του⁶⁶. Μπορεί επίσης να μνημονευθεί η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την εξατομικευμένη εξέταση των αιτήσεων επανένωσης που επιβάλλεται από το άρθρο 17 της οδηγίας 2003/86 και η οποία πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλα τα στοιχεία που ασκούν επιρροή στη συγκεκριμένη περίπτωση, με ιδιαίτερη προσοχή στα συμφέροντα των εμπλεκόμενων τέκνων και στην προαγωγή της οικογενειακής ζωής, περιλαμβανομένου, στα εν λόγω στοιχεία, του βαθμού εξάρτησης των τέκνων από τους γονείς⁶⁷.

57. Υπό τις περιστάσεις αυτές, η εκτίμηση από την αρμόδια εθνική αρχή του σοβαρού κινδύνου μεταχείρισης αντίθετης προς το άρθρο 7 του Χάρτη, σε συνδυασμό με το άρθρο 24 αυτού, μετά την προβλεπόμενη στα άρθρα 14 και 34 της οδηγίας 2013/32 προσωπική συνέντευξη, πρέπει να πραγματοποιείται λαμβανομένων υπόψη όλων των στοιχείων που ασκούν επιρροή στη συγκεκριμένη περίπτωση, τα οποία περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την ηλικία του τέκνου, την κατάστασή του στη συγκεκριμένη χώρα⁶⁸ και τον βαθμό εξάρτησής του από τους γονείς του, συνεκτιμώντας τη σωματική και συναισθηματική ανάπτυξή του, την ένταση του συναισθηματικού δεσμού με τους γονείς του, στοιχεία τα οποία μπορούν στο σύνολό τους να υποδείξουν τον κίνδυνο που θα συνεπαγόταν για τη σχέση γονέων-τέκνου και για την ισορροπία του τέκνου ο αποχωρισμός του από τους γονείς του. Επομένως, το γεγονός ότι ο γονέας ζει υπό την ίδια στέγη με το ανήλικο τέκνο είναι ένα από τα κρίσιμα στοιχεία για την εκτίμηση της ύπαρξης μεταξύ τους σχέσης εξάρτησης, χωρίς ωστόσο να συνιστά καθοριστική προϋπόθεση για την εκτίμηση αυτή⁶⁹.

⁶⁴ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 3ης Οκτωβρίου 2014, *Jeunesse κατά Κάτω Χωρών* (CE:ECHR:2014:1003JUD001273810, § 109 και 118).

⁶⁵ Επιπλέον, από την αιτιολογική σκέψη 16 και το άρθρο 16 του κανονισμού 604/2013 προκύπτει ότι, για να εξασφαλιστεί η πλήρης τήρηση της αρχής της ενότητας της οικογένειας και του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού, η ύπαρξη σχέσης εξάρτησης μεταξύ του αιτούντος διεθνή προστασία και ορισμένων μελών της οικογένειάς του συνιστά δεσμευτικό κριτήριο ευθύνης.

⁶⁶ Πρβλ. απόφαση της 8ης Μαΐου 2018, Κ.Α. κ.λπ. (Οικογενειακή επανένωση στο Βέλγιο) (C-82/16, EU:C:2018:308, σκέψη 52).

⁶⁷ Πρβλ. απόφαση της 13ης Μαρτίου 2019, Ε. (C-635/17, EU:C:2019:192, σκέψη 59).

⁶⁸ Από την απόφαση της 14ης Μαρτίου 2019, Υ. Ζ. κ.λπ. (Απάτη στο πλαίσιο της οικογενειακής επανένωσης) (C-557/17, EU:C:2019:203, σκέψη 54), προκύπτει ότι μπορούν να ληφθούν υπόψη η διάρκεια διαμονής του παιδιού, καθώς και του γονέα του, στο κράτος μέλος υποδοχής, η ηλικία στην οποία το παιδί έφθασε στο συγκεκριμένο κράτος μέλος και το γεγονός ότι ενδεχομένως μεγάλωσε και φοίτησε σε σχολείο στη χώρα αυτή, καθώς και η ύπαρξη οικογενειακών, οικονομικών, πολιτιστικών και κοινωνικών δεσμών του παιδιού και του γονέα στο εν λόγω κράτος μέλος και με το κράτος μέλος αυτό.

⁶⁹ Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 8ης Μαΐου 2018, Κ.Α. κ.λπ. (Οικογενειακή επανένωση στο Βέλγιο) (C-82/16, EU:C:2018:308, σκέψεις 71 έως 73).

Δ. Ενδιάμεσο συμπέρασμα

58. Λαμβανομένων υπόψη των ως άνω παρατηρήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί ότι το άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στην εκ μέρους κράτους μέλους άσκηση της παρεχόμενης από την εν λόγω διάταξη δυνατότητας απόρριψης ως απαράδεκτης αίτησης διεθνούς προστασίας για τον λόγο ότι έχει ήδη χορηγηθεί στον αιτούντα τέτοια προστασία από άλλο κράτος μέλος, όταν υφίσταται σοβαρός κίνδυνος να υποστεί ο αιτών, σε περίπτωση μεταφοράς του στο άλλο κράτος μέλος, μεταχείριση η οποία δεν συνάδει με το δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής που προβλέπεται στο άρθρο 7 του Χάρτη, σε συνδυασμό με την υποχρέωση συνεκτίμησης του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη. Φρονώ ότι η ως άνω ερμηνεία δεν αντιβαίνει στους σκοπούς της εν λόγω οδηγίας και, γενικότερα, στους σκοπούς του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου.

59. Όσον αφορά την οικονομία της διαδικασίας, δεν είναι δυνατόν να προβάλλεται βασίμως η δημιουργία επιπρόσθετου ή υπέρμετρου φόρτου εργασίας για τις αρμόδιες εθνικές αρχές σε σχέση με τις διαδικαστικές απαιτήσεις που ήδη προβλέπονται στην οδηγία 2013/32 και ειδικότερα με την υποχρέωση διενέργειας προσωπικής συνέντευξης πριν από τη λήψη κάθε απόφασης, περιλαμβανομένης απόφασης περί απαραδέκτου της αίτησης. Η διενέργεια της εν λόγω συνέντευξης καθιστά δυνατή, αφενός, την αποσαφήνιση της οικογενειακής κατάστασης του αιτούντος και, αφετέρου, αναλόγως της περίπτωσης, την εκτίμηση των αναγκών του για διεθνή προστασία. Επομένως, η εν λόγω διαδικασία παρέχει στην αρμόδια αρχή τη δυνατότητα να εκτιμήσει όσο το δυνατόν καλύτερα και με ταχύτητα την κατάσταση του αιτούντος, προς το συμφέρον τόσο του ενδιαφερομένου όσο και του κράτους μέλους, στοιχείο το οποίο συμβάλλει στον σκοπό της ταχύτητας και στην απαίτηση διεξοδικής εξέτασης της αίτησης.

60. Όσον αφορά την πρόληψη των δευτερογενών μετακινήσεων, θεωρώ ότι η κατάσταση του αναιρεσείοντος της κύριας δίκης, ο οποίος μετέβη σε άλλο κράτος μέλος μετά τη χορήγηση του καθεστώτος του πρόσφυγα για να επανενωθεί με τα τέκνα του και να ζήσει μαζί τους, δεν εμπίπτει, καθεαυτήν, στην εν λόγω έννοια. Εν αντιθέσει προς τα διαλαμβανόμενα στην αιτιολογική σκέψη 13 της οδηγίας 2013/32, η ως άνω μετακίνηση εντός της Ένωσης δεν οφείλεται αποκλειστικά και μόνον στις διαφορές των νομικών πλαισίων των κρατών μελών, αλλά δικαιολογείται από την άσκηση θεμελιώδους δικαιώματος που προβλέπεται στο άρθρο 7 του Χάρτη. Με άλλα λόγια, το διάβημα του αναιρεσείοντος της κύριας δίκης δεν εμπίπτει στην έννοια του κοινώς αποκαλούμενου «forum shopping» όσον αφορά το άσυλο, δεδομένου ότι ο ενδιαφερόμενος δεν αναζήτησε καλύτερη νομική προστασία ούτε επιδίωξε να αξιοποιήσει τις διαφορές του επιπέδου κοινωνικής προστασίας που παρέχουν τα κράτη μέλη προκειμένου να εξασφαλίσει καλύτερες υλικές συνθήκες διαβίωσης. Επιπλέον, λαμβανομένων υπόψη των προϋποθέσεων που συνοδεύουν την απαγόρευση που επιβάλλεται στα κράτη περί εφαρμογής του άρθρου 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32, θεωρώ ότι το ενδεχόμενο «συμφόρησης» του συστήματος είναι πολύ απομακρυσμένο.

61. Κατά τη γνώμη μου, η λύση που προτείνεται με τις παρούσες προτάσεις συνάδει πλήρως με άλλους σκοπούς που επιδίωκε ο νομοθέτης της Ένωσης με τη θέσπιση του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, ήτοι την εναρμόνιση των κανόνων όσον αφορά, μεταξύ άλλων, τις διαδικασίες ασύλου, την προστασία και την ένταξη των δικαιούχων διεθνούς προστασίας και των μελών της οικογένειάς τους στο κράτος μέλος υποδοχής, καθώς και την υπερίσχυση του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού κατά τη λήψη αποφάσεων. Θεωρώ ότι η προτεινόμενη ερμηνεία του άρθρου 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32 είναι κατάλληλη σε ένα πλαίσιο χαρακτηριζόμενο από την ποικιλομορφία των ενδεχόμενων καταστάσεων των

αιτούντων διεθνή προστασία στο εσωτερικό της Ένωσης. Το γεγονός ότι η εν λόγω διάταξη έχει προαιρετικό χαρακτήρα για τα κράτη μέλη, ότι το καθεστώς πρόσφυγα αναγνωρίζεται αυτομάτως, με παράγωγο τρόπο, σε μέλη της οικογένειας του δικαιούχου διεθνούς προστασίας από ορισμένες εθνικές νομοθεσίες που εφαρμόζουν το άρθρο 3 της οδηγίας 2011/95, καθώς και ότι η μεταφορά της οδηγίας 2003/86 στις εθνικές έννομες τάξεις έχει ενίοτε ως αποτέλεσμα την ευθυγράμμιση του καθεστώτος πρόσφυγα με το καθεστώς επικουρικής προστασίας, συμβάλλει σε αυτήν την ανομοιογένεια, η οποία έρχεται σε αντίθεση προς τον σκοπό της διαδικασίας εναρμόνισης που σκοπεύει στην πανομοιότυπη και κατάλληλη μεταχείριση των αιτούντων διεθνή προστασία όπου και αν ευρίσκονται στο έδαφος της Ένωσης.

E. Επί των συνεπειών του παραδεκτού της αίτησης διεθνούς προστασίας

62. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν η οδηγία 2011/95 έχει την έννοια ότι επιβάλλει στο κράτος μέλος υποδοχής να επεκτείνει το χορηγηθέν σε ανήλικο τέκνο ευεργέτημα της διεθνούς προστασίας στον γονέα που ζει μαζί του, βάσει του δικαιώματος σεβασμού της οικογενειακής ζωής που κατοχυρώνεται στο άρθρο 7 του Χάρτη, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με την υποχρέωση συνεκτίμησης του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού που προβλέπεται στο άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη. Κατά τη γνώμη μου, η απάντηση στο ως άνω προδικαστικό ερώτημα προϋποθέτει τη διατύπωση ορισμένων παρατηρήσεων σε σχέση με τις συνέπειες της αδυναμίας εφαρμογής από το κράτος μέλος υποδοχής της δυνατότητας που του παρέχει το άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32 και, επομένως, τις συνέπειες του παραδεκτού της αίτησης διεθνούς προστασίας.

63. Κατά πρώτον, υπενθυμίζεται ότι ο προβλεπόμενος στο άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32 μηχανισμός περί απόρριψης αιτήσεων διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτων συνιστά παρέκκλιση από την υποχρέωση των κρατών μελών να εξετάζουν επί της ουσίας όλες τις αιτήσεις διεθνούς προστασίας, ήτοι να εκτιμούν αν ο συγκεκριμένος αιτών μπορεί να ζητήσει τη χορήγηση διεθνούς προστασίας βάσει της οδηγίας 2011/95. Η εν λόγω οδηγία θεσπίζει με τη σειρά της, σύμφωνα με το άρθρο 1, απαιτήσεις, κατ' αρχάς, για την αναγνώριση υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, εν συνεχεία, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και, τέλος, για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας. Όπως έχει διευκρινίσει το Δικαστήριο, από τα άρθρα 13 και 18 της οδηγίας 2011/95, σε συνδυασμό με τους περιεχόμενους στο άρθρο 2, στοιχεία δ' και στ', της ίδιας οδηγίας ορισμούς των όρων «πρόσφυγας» και «πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία», προκύπτει ότι η διεθνής προστασία που αποτελεί αντικείμενο της εν λόγω οδηγίας πρέπει, κατ' αρχήν, να παρέχεται σε κάθε υπήκοο τρίτης χώρας ή ανιθαγενή ο οποίος έχει βάσιμους λόγους να φοβάται ότι θα διωχθεί λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή της ιδιότητας του μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, ή διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, κατά την έννοια του άρθρου 15 της εν λόγω οδηγίας⁷⁰.

64. Ως εκ τούτου, στην περίπτωση που το κράτος μέλος εμποδίζεται εν τοις πράγμασι να κάνει χρήση της δυνατότητας που του παρέχει το άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32, οφείλει να εξετάσει την υποβληθείσα αίτηση διεθνούς προστασίας και να εξακριβώσει αν ο αιτών διεθνή προστασία πληροί τις προεκτεθείσες ουσιαστικές προϋποθέσεις χορήγησης της εν λόγω προστασίας. Επομένως, το κράτος μέλος οφείλει να αντιμετωπίσει και να μεταχειριστεί τον οικείο υπήκοο τρίτης χώρας ως αιτούντα διεθνή προστασία που υποβάλλει αίτηση για πρώτη φορά, ανεξαρτήτως της προστασίας που του έχει ήδη χορηγηθεί από άλλο

⁷⁰ Βλ. απόφαση της 29ης Ιουλίου 2019, Torubarov (C-556/17, EU:C:2019:626, σκέψεις 48 και 49).

κράτος μέλος. Οι συνέπειες της ως άνω κατάστασης προβλέφθηκαν σαφώς από τον νομοθέτη της Ένωσης στο πλαίσιο του μηχανισμού του άρθρου 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32 περί απόρριψης αιτήσεων διεθνούς προστασίας ως απαράδεκτων⁷¹ και, προκειμένου να μην απολέσει η εν λόγω διάταξη την πρακτική αποτελεσματικότητά της, το γεγονός της προηγούμενης αναγνώρισης της διεθνούς προστασίας από ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να ληφθεί, εκ νέου, υπόψη καθ' οιονδήποτε τρόπο στο πλαίσιο της εξέτασης της αίτησης επί της ουσίας⁷².

65. Κατά δεύτερον, όλοι οι μετέχοντες στη διαδικασία υπογραμμίζουν, κατ' ουσίαν, ότι σκοπός της αίτησης που υπέβαλε ο αναιρεσείων της κύριας δίκης είναι να διασφαλιστεί η οικογενειακή επανένωση ή ότι έχει ως αποκλειστικό κίνητρο τον σκοπό αυτό, καθότι ο ενδιαφερόμενος δεν παρακινείται λόγω ανάγκης να τύχει διεθνούς προστασίας ήδη χορηγηθείσας στην Αυστρία. Επομένως, η αίτησή του δεν είναι πραγματικά αίτηση διεθνούς προστασίας και δεν μπορεί να συνεπάγεται, λαμβανομένων υπόψη του γράμματος, της γενικής οικονομίας και των σκοπών της οδηγίας 2011/95, τη χορήγηση καθεστώτος σχετικού με την εν λόγω προστασία. Συναφώς, θεωρώ ότι πρέπει να γίνει σαφής διάκριση μεταξύ της ίδιας της νομικής πράξης, της αίτησης διεθνούς προστασίας και του περιεχομένου των ισχυρισμών και των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίζονται προς στήριξη της αίτησης, καθώς και του ενδεχόμενου βασικού κινήτρου του αιτούντος διεθνή προστασία.

66. Κατά το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2013/32, ως «αίτηση διεθνούς προστασίας» νοείται «η αίτηση παροχής προστασίας από κράτος μέλος που υποβάλλει υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής, ο οποίος μπορεί να θεωρηθεί ότι αιτείται καθεστώσ πρόσφυγα ή καθεστώσ επικουρικής προστασίας και ο οποίος δεν αιτείται ρητώς να του παρασχεθεί άλλη μορφή προστασίας μη εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της [οδηγίας 2011/95], δυναμένη να ζητηθεί αυτοτελώς». Η εν λόγω αίτηση θεωρείται ότι έχει υποβληθεί μόλις ο ενδιαφερόμενος δηλώσει, σε μια από τις αρχές που μνημονεύονται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/32, τη βούλησή του να τύχει διεθνούς προστασίας, η δε δήλωση της βούλησης αυτής δεν μπορεί να υπόκειται σε οποιαδήποτε διοικητική διατύπωση⁷³. Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει σαφώς ότι ο αναιρεσείων της κύριας δίκης υπέβαλε στο Βέλγιο, στις 14 Ιουνίου 2018, αίτηση η οποία θεωρήθηκε αίτηση διεθνούς προστασίας και εξετάστηκε ως τέτοια από τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες την έκριναν απαράδεκτη βάσει των εθνικών διατάξεων περί μεταφοράς του άρθρου 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32.

67. Επί της ουσίας, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, δυνάμει του άρθρου 13 της οδηγίας 2011/95, τα κράτη μέλη χορηγούν το καθεστώς πρόσφυγα σε κάθε υπήκοο τρίτης χώρας ή ανιθαγενή ο οποίος πληροί τις ουσιαστικές προϋποθέσεις για να θεωρηθεί ως πρόσφυγας σύμφωνα με τα κεφάλαια II και III της εν λόγω οδηγίας, χωρίς να διαθέτουν διακριτική ευχέρεια σχετικά με το ζήτημα αυτό⁷⁴. Η ίδια λύση εφαρμόζεται κατ' αναλογία για το καθεστώς επικουρικής προστασίας,

⁷¹ Βάσει του άρθρου 32 της οδηγίας 2013/32, με την επιφύλαξη του άρθρου της 27 που αφορά την ανάκληση της αίτησης, τα κράτη μέλη μπορούν να απορρίψουν αίτηση ως αβάσιμη εφόσον η αποφαινόμενη αρχή διαπιστώσει ότι ο αιτών δεν πληροί τις προϋποθέσεις για χορήγηση καθεστώτος διεθνούς προστασίας δυνάμει της οδηγίας 2011/95. Η αίτηση μπορεί ακόμη και να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμη, βάσει των διατάξεων του άρθρου 31, παράγραφος 8, στοιχείο β', σε συνδυασμό με εκείνες του άρθρου 32, παράγραφος 2, της οδηγίας 2013/32, εφόσον η επίμαχη περίπτωση λαμβάνει τον χαρακτηρισμό αυτόν στην εθνική νομοθεσία, όπως μπορεί να συμβαίνει όταν η αίτηση διεθνούς προστασίας υποβάλλεται από υπήκοο ασφαλούς χώρας καταγωγής.

⁷² Συναφώς, φρονώ ότι είναι αλυσιτελείς οι παρατηρήσεις της Βελγικής Κυβέρνησης (σημεία 36, 37, 56, 58 και 61) κατά τις οποίες το καθεστώς διεθνούς προστασίας αναγνωρίζεται μόνον στα πρόσωπα που πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις, κάτι το οποίο δεν συμβαίνει στην περίπτωση υπηκόων τρίτων χωρών όπως ο αναιρεσείων της κύριας δίκης ο οποίος είναι ήδη δικαιούχος του εν λόγω καθεστώτος που του χορηγήθηκε από κράτος μέλος και τον προστατεύει από κάθε είδους δίωξη ή σοβαρή βλάβη.

⁷³ Βλ. απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία) (C-808/18, EU:C:2020:1029, σκέψη 97).

⁷⁴ Βλ. απόφαση της 14ης Μαΐου 2019, Μ κ.λπ. (Ανάκληση του καθεστώτος πρόσφυγα) (C-391/16, C-77/17 και C-78/17, EU:C:2019:403, σκέψη 89).

λαμβανομένης υπόψη της παρεμφερούς διατύπωσης του άρθρου 18 της οδηγίας 2011/95⁷⁵. Η ύπαρξη βασικού και πρόσφορου κινήτρου του αιτούντος διεθνή προστασία περί διατήρησης της οικογενειακής ενότητας στο σχετικό κράτος μέλος είναι αδιάφορη εν προκειμένω, αφ' ης στιγμής πληρούνται οι προμνησθείσες προϋποθέσεις. Στο πλαίσιο αυτό, η εκτίμηση αίτησης διεθνούς προστασίας η οποία βασίζεται μόνον στην ανάγκη οικογενειακής ενότητας με τον δικαιούχο της εν λόγω προστασίας, ανεξαρτήτως κάθε ισχυρισμού περί κινδύνου δίωξης ή σοβαρών απειλών όσον αφορά τον αιτούντα, θα καταλήξει αναπόφευκτα, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων της οδηγίας 2011/95, σε απόρριψη επί της ουσίας. Συναφώς, υπογραμμίζεται ότι η ως άνω οδηγία δεν προβλέπει επέκταση του καθεστώτος του πρόσφυγα ή του καθεστώτος επικουρικής προστασίας στα μέλη της οικογένειας του προσώπου στο οποίο έχει χορηγηθεί το εν λόγω καθεστώς, κάτι το οποίο δεν σημαίνει ότι ο οικογενειακός δεσμός δεν μπορεί ποτέ να λαμβάνεται υπόψη όσον αφορά τη χορήγηση της διεθνούς προστασίας⁷⁶.

68. Κατά τρίτον, όπως καθιστά σαφές η αιτιολογική σκέψη 12 της οδηγίας 2011/95, οι διατάξεις της εν λόγω οδηγίας έχουν ως σκοπό να εξασφαλίσουν, αφενός, την εφαρμογή κοινών κριτηρίων για τον προσδιορισμό των προσώπων που όντως χρήζουν διεθνούς προστασίας και, αφετέρου, ορισμένα ελάχιστα πλεονεκτήματα υπέρ των εν λόγω προσώπων σε όλα τα κράτη μέλη⁷⁷. Επιπλέον, βάσει των αιτιολογικών σκέψεων 11 και 12, καθώς και του άρθρου 1 της οδηγίας 2013/32, το πλαίσιο χορήγησης της διεθνούς προστασίας στηρίζεται στην έννοια της «ενιαίας διαδικασίας» και σε ελάχιστους κοινούς κανόνες⁷⁸. Υπό τις περιστάσεις αυτές, μπορεί να θεωρηθεί ότι οι καταστάσεις αιτούντων διεθνή προστασία οι οποίες εμφανίζουν πραγματική ομοιότητα θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο από τις αρμόδιες εθνικές αρχές των διάφορων κρατών μελών και να τυγχάνουν της ίδιας απάντησης επί της ουσίας. Με άλλα λόγια, στον αναιρεσείοντα της κύριας δίκης θα έπρεπε, *a priori*, να αναγνωριστεί το καθεστώς του πρόσφυγα στο Βέλγιο, με αποτέλεσμα τη σώρευση καθεστώτων διεθνούς προστασίας. Παρότι η ύπαρξη μιας τέτοιας κατάστασης, όπως και ο τερματισμός της, δεν προβλέπεται ρητώς από τις οδηγίες 2011/95 και 2013/32, συνιστά εντούτοις ενδεχόμενη συνέπεια του προαιρετικού χαρακτήρα της εφαρμογής από τα κράτη μέλη του άρθρου 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32 και έχει γίνει εμμέσως, πλην όμως κατ' ανάγκην, δεκτή από το Δικαστήριο στη νομολογία του σχετικά με την εν λόγω διάταξη⁷⁹.

69. Για λόγους πληρότητας σε σχέση με την εκτίμηση της ως άνω κατάστασης, επισημαίνεται ότι, όσον αφορά ειδικότερα το καθεστώς του πρόσφυγα, το άρθρο 14 της οδηγίας 2011/95, σε συνδυασμό με το άρθρο της 11, προβλέπει τις περιπτώσεις στις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν ή πρέπει να ανακαλούν το εν λόγω καθεστώς, να το τερματίζουν ή να αρνούνται την ανανέωσή του. Καμία από τις προβλεπόμενες περιπτώσεις, οι οποίες πρέπει, κατά την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, να ερμηνεύονται στενά⁸⁰, δεν καλύπτει την περίπτωση

⁷⁵ Πρβλ. απόφαση της 23ης Μαΐου 2019, Bilali (C-720/17, EU:C:2019:448, σκέψη 36).

⁷⁶ Βλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:801, σκέψη 68). Με την εν λόγω απόφαση, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το άρθρο 3 της οδηγίας 2011/95 επιτρέπει στα κράτη μέλη, σε περίπτωση χορήγησης διεθνούς προστασίας σε μέλος οικογένειας, να επεκτείνουν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την εν λόγω προστασία και σε άλλα μέλη της ίδιας οικογένειας. Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι, καίτοι η αίτηση διεθνούς προστασίας δεν μπορεί να γίνει δεκτή απλώς και μόνον επειδή ένα μέλος της οικογένειας του αιτούντος έχει βάσιμο φόβο δίωξης ή αντιμετωπίζει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, εντούτοις τέτοιες απειλές εις βάρος μέλους της οικογένειας του αιτούντος πρέπει να λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να διαπιστωθεί εάν ο αιτών αντιμετωπίζει ο ίδιος, λόγω του οικογενειακού δεσμού με το απειλούμενο πρόσωπο, απειλή δίωξης ή σοβαρής βλάβης.

⁷⁷ Βλ. απόφαση της 14ης Μαΐου 2019, Μ κ.λπ. (Ανάκληση του καθεστώτος πρόσφυγα) (C-391/16, C-77/17 και C-78/17, EU:C:2019:403, σκέψη 79).

⁷⁸ Βλ. απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018, Α (C-404/17, EU:C:2018:588, σκέψη 30).

⁷⁹ Βλ. απόφαση Ibrahim κ.λπ. και διάταξη της 13ης Νοεμβρίου 2019, Hamed και Omar (C-540/17 και C-541/17, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:964, σκέψη 43).

⁸⁰ Guide et principes directeurs sur les procédures et critères à appliquer pour déterminer le statut des réfugiés au regard de la convention de 1951 et du protocole de 1967 relatifs au statut des réfugiés, Δεκέμβριος 2011, HCR/1P/4/FRE/REV.3, σημείο 116.

της διττής αναγνώρισης. Υπογραμμίζεται, εντούτοις, ότι το άρθρο 45 της οδηγίας 2013/32, το οποίο καθορίζει τις εγγυήσεις των οποίων απολαύει ο ενδιαφερόμενος όταν η αρμόδια εθνική αρχή εξετάζει το ενδεχόμενο να ανακαλέσει, σύμφωνα με το άρθρο 14 της οδηγίας 2011/95, τη διεθνή προστασία που χορηγήθηκε σε αυτόν, περιλαμβάνει την παράγραφο 5 που εισάγει παρέκκλιση. Κατά την εν λόγω διάταξη, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν ότι η διεθνής προστασία εκπνέει εκ του νόμου εάν ο δικαιούχος διεθνούς προστασίας έχει παραιτηθεί κατά τρόπο κατηγορηματικό από την αναγνώρισή του ως δικαιούχου διεθνούς προστασίας, κάτι το οποίο θα μπορούσε, κατά τη γνώμη μου, να καλύπτει την περίπτωση αίτησης και μεταγενέστερης χορήγησης σε δεύτερο κράτος μέλος της προστασίας που χορηγήθηκε σε πρώτο κράτος μέλος. Τέλος, είναι πολύ πιθανό η κατάσταση διττής αναγνώρισης να έχει ως συνέπεια τη μη ανανέωση της προσωρινής άδειας διαμονής που χορηγήθηκε αυτομάτως στο πρώτο κράτος μέλος βάσει του άρθρου 24 της οδηγίας 2011/95, λόγω μη υποβολής σχετικής αίτησης από τον ενδιαφερόμενο ή λόγω απουσίας του ενδιαφερομένου από την εθνική επικράτεια για ορισμένο χρονικό διάστημα, καθώς και λόγω της απόκτησης νέας άδειας διαμονής στο δεύτερο κράτος μέλος. Κατά την αιτιολογική σκέψη 40 της οδηγίας 2011/95, όμως, εντός των ορίων των διεθνών υποχρεώσεών τους, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι η παροχή ευεργετημάτων όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, τις κοινωνικές παροχές, την ιατρική περίθαλψη και την πρόσβαση σε υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης προϋποθέτει την προηγούμενη χορήγηση άδειας διαμονής. Τα στοιχεία αυτά σχετικοποιούν τη σημασία και τις πρακτικές συνέπειες της διττής αναγνώρισης διεθνούς προστασίας.

70. Επισημαίνεται, τέλος, ότι, δεδομένου ότι ακόμη και μια μεγάλη πιθανότητα ουδέποτε συνιστά βεβαιότητα, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο η εξατομικευμένη αξιολόγηση της δεύτερης αίτησης διεθνούς προστασίας, κατόπιν χορήγησης διεθνούς προστασίας από πρώτο κράτος μέλος, να έχει ως αποτέλεσμα την απόρριψη της εν λόγω αίτησης. Παρότι το κανονιστικό σύστημα που θεσπίστηκε με τις οδηγίες 2011/95 και 2013/32 συνιστά αναμφίβολα πρόοδο προς την κατεύθυνση ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, εντούτοις δεν προβαίνει σε πλήρη εναρμόνιση. Όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας J. Richard de la Tour⁸¹, ορισμένες έννοιες, θεμελιώδεις για την εφαρμογή της οδηγίας 2011/95, δεν ορίζονται αυστηρώς, γεγονός το οποίο αφήνει περιθώριο για διαφορετικές εκτιμήσεις εκ μέρους των κρατών μελών και οδηγεί σε υποβολή αιτήσεων στο Δικαστήριο για την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης. Επισημαίνεται εντούτοις ότι, σε περίπτωση απόρριψης της εν λόγω αίτησης επί της ουσίας, το δεύτερο κράτος μέλος θα μπορεί, ενδεχομένως, να παράσχει στο πρόσωπο του οποίου η αίτηση απορρίφθηκε τα ευεργετήματα των άρθρων 24 έως 35 της οδηγίας 2011/95, τούτο δε βάσει του άρθρου 23 της ίδιας οδηγίας.

V. Πρόταση

71. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας, Βέλγιο) ως εξής:

- 1) Το άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στην εκ μέρους κράτους μέλους άσκηση της παρεχόμενης από την εν λόγω διάταξη δυνατότητας απόρριψης ως απαράδεκτης αίτησης διεθνούς προστασίας για τον λόγο ότι έχει ήδη χορηγηθεί στον αιτούντα τέτοια προστασία από άλλο κράτος μέλος, όταν

⁸¹ Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα J. Richard de la Tour στην υπόθεση Bundesrepublik Deutschland (Διατήρηση της οικογενειακής ενότητας) (C-91/20, EU:C:2021:384, σημείο 108).

υφίσταται σοβαρός κίνδυνος να υποστεί ο αιτών, σε περίπτωση μεταφοράς του στο άλλο κράτος μέλος, μεταχείριση η οποία δεν συνάδει με το δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής που προβλέπεται στο άρθρο 7 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνδυασμό με το άρθρο 18 και το άρθρο 24, παράγραφος 2, του εν λόγω Χάρτη.

Το γεγονός ότι ο αιτών διεθνή προστασία είναι ο γονέας ανήλικου τέκνου δικαιούχου της εν λόγω προστασίας στο κράτος μέλος υποδοχής μπορεί να οδηγήσει στη διαπίστωση της ύπαρξης τέτοιου κινδύνου, με την επιφύλαξη της εξακρίβωσης, η οποία απόκειται στις αρμόδιες εθνικές αρχές, ότι ο εν λόγω αιτών δεν είναι δικαιούχος νομικού καθεστώτος που του διασφαλίζει σταθερή διαμονή στο εν λόγω κράτος και ότι ο αποχωρισμός του τέκνου από τον γονέα του μπορεί να είναι επιζήμιος για τις σχέσεις τους και για την ισορροπία του τέκνου.

- 2) Το παραδεκτό της αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλει ο εν λόγω αιτών συνεπάγεται την εξέτασή της επί της ουσίας προκειμένου να εξακριβωθεί αν πληρούνται οι προϋποθέσεις χορήγησης της εν λόγω προστασίας που προβλέπονται στα άρθρα 13 και 18 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας. Η ως άνω οδηγία δεν προβλέπει επέκταση του καθεστώτος του πρόσφυγα ή του καθεστώτος επικουρικής προστασίας στα μέλη της οικογένειας του προσώπου στο οποίο έχει χορηγηθεί το εν λόγω καθεστώς.